

RAPPORT

WERKBAAR WERK IN DE HANDEL

ANALYSE OP BASIS
VAN DE VLAAMSE
WERKBAARHEIDSMONITOR
2004-2023

**WERKBAAR
WERK!**

Vlaanderen
verbeelding werkt

Dit onderzoek kreeg de financiële
steun van de Vlaamse minister
bevoegd voor Werk

Rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen/Stichting Innovatie & Arbeid,
Wetstraat 34-36, 1040 Brussel - www.serv.be/stichting – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Bij gebruik van gegevens en informatie uit dit rapport wordt een correcte bronvermelding op prijs
gesteld.

Publicatiedatum 7 mei 2025

Contactpersoon	Ria Bourdeaud'hui	rbourdeaudhui@serv.be
	Miet Lamberts	mlamberts@serv.be
	Stefanie Notebaert	snotebaert@serv.be
	Stephan Vanderhaeghe	svanderhaeghe@serv.be

Inhoud

Samenvatting	5
Rapport	8
1. Achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor in een notendop	8
2. Werkbaarheidsknelpunten in beeld	11
2.1 Werkstress en burn-out	11
2.2 Motivatieproblemen	13
2.3 Leermogelijkheden	15
2.4 Werk-privébalans	16
2.5 Een combinatiekijk op werkbaarheid	18
3. Werkbaarheidsrisico's in beeld	19
3.1 Werkdruk	19
3.2 Emotionele belasting	21
3.3 Taakvariatie	23
3.4 Autonomie	24
3.5 Ondersteuning door de directe leiding	26
3.6 Arbeidsomstandigheden	27
4. Risicoprofielen voor de groot- en kleinhandel	29
4.1 Risicoprofiel voor werkstress	29
4.2 Risicoprofiel voor motivatie	30
4.3 Risicoprofiel voor leermogelijkheden	31
4.4 Risicoprofiel voor werk-privébalans	33
5. De werkbaarheidssituatie van werknemers in groothandel versus kleinhandel	35
6. Aanvullende informatie van de arbeidssituatie in de groot- en kleinhandel	37

6.1	Opleidingsparticipatie	37
6.2	Atypische werktijden	37
6.3	Telewerken	40
6.4	Woon-werkverkeer en pendeltijden	40
6.5	Grensoverschrijdend gedrag	41
6.6	Indicatoren voor duurzame inzetbaarheid	42
	Referentielijst	44
	Lijst met figuren en tabellen	45

Samenvatting

50,6% van de werknemers in de groot-en kleinhandel heeft een werkbare job. Zij hebben werk zonder werkbaarheidsknelpunten. 23,3% kampt met één werkbaarheidsknelpunt en 26,1% met twee of meerdere knelpunten. Ten opzichte van de nulmeting (2004) blijft dit cijfer rond hetzelfde peil schommelen. Ook wijkt dit cijfer niet statistisch significant af van het Vlaamse sectorgemiddelde.

De voornaamste knelpunten inzake werkbaarheid in de groot- en kleinhandel in 2023 zijn:

- 33,5% heeft werkstressklachten, 13,6% heeft in die mate klachten dat we spreken over symptomen van burn-out.
- Twee op de -tien (20,8%) registreert motivatieproblemen, bij 8,7% is er sprake van ernstige demotivatie.
- Twee op de tien (20,8%) heeft onvoldoende leermogelijkheden en 6% kampt met een ernstig leerdeficit.
- 12,2% heeft problemen met de werk-privébalans en 2,9% heeft een acuut werk-privéconflict.

Enkel voor leermogelijkheden zien we een significant verschil met het Vlaamse sectorgemiddelde. Het aandeel werknemers dat onvoldoende leermogelijkheden of een ernstig leerdeficit optekent is ondanks een daling ten opzichte van de nulmeting in 2004, groter in de groot- en kleinhandel dan in de andere sectoren.

Risicoprofielen en de voornaamste werkbaarheidsrisico's

De risicoprofielen geven meer in detail inzicht in de diverse risicofactoren in de arbeidssituatie. Of een risicofactor ernstig is, hangt af van de mate waarin werknemers binnen de sector met een risico worden geconfronteerd en de kans dat werknemers door dit risico met een werkbaarheidsknelpunt te maken krijgen.

Uit de opgemaakte risicoprofielen leren we dat hoge werkdruk de kans op werkstressproblemen en problemen met werk-privécombinatie aanzienlijk verhoogt en in mindere mate de kans op motivatieproblemen. Hoge werkdruk is van alle werkbaarheidsrisico's het risico dat het vaakst voorkomt in de groot-en kleinhandel (30,4%). Het aandeel met hoge werkdruk is over de periode 2004-2023 stabiel gebleven en verschilt niet van het Vlaamse sectorgemiddelde.

Daarnaast zijn onvoldoende steun van de directe leiding en routinematig werk risicofactoren die de kans op onvoldoende leermogelijkheden en motivatieproblemen verhogen. Het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel met routinematig werk ligt in 2023 op 28,7% en 14,2% wordt geconfronteerd met extreem routinematig werk. 14,0% krijgt onvoldoende steun van de directe leiding. Deze cijfers blijven stabiel over de voorbije decennia. Voor (extreem) routinematig werk scoort de sector opvallend ongunstiger dan het Vlaamse sectorgemiddelde, net als voor een negatieve relatie met de directe leiding.

Ook een gebrek aan autonomie kan aan de basis liggen van onvoldoende leermogelijkheden. In de groot- en kleinhandel wordt 23,3% van de werknemers geconfronteerd met een gebrek aan autonomie en 9,5% met een acuut gebrek aan autonomie. De groot- en kleinhandel tekent daarmee ongunstigere cijfers op in vergelijking met het Vlaamse sectorgemiddelde.

Bij 14,8% van de werknemers in de groot- en kleinhandel is de fysieke belasting hoog, voor 3,7% zeer hoog. Fysieke belasting is een risicofactor voor alle werkbaarheidsknelpunten, vooral omwille van de prevalentie. Werknemers uit de groot- en kleinhandel worden meer dan in de andere sectoren geconfronteerd met belastende arbeidsomstandigheden. Ten opzichte van de nulmeting in 2004 (10,4%) neemt het aandeel dat daarmee geconfronteerd wordt ook toe.

Emotioneel belastend werk is een risicofactor voor werkstressklachten en problemen met de werk-privébalans. Maar het is minder kritisch omdat het in de groot- en kleinhandel minder vaak voorkomt. In 2023 wordt 14,0% van de werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met emotioneel belastend werk, bij 2,6% is er sprake van emotionele overbelasting. De cijfers blijven over de korte (2019) en lange termijn (2004) gezien stabiel en wijken niet af van het Vlaamse sectorgemiddelde.

Andere jobkenmerken

We peilen ook naar aanvullende informatie over jobkenmerken en werkbeleving. De belangrijkste vaststellingen zijn:

- 37,4% nam deel aan een bijscholing of bedrijfstraining in 2022. Dit is minder dan bij de andere sectoren (Vlaamse arbeidsmarkt 57,2%).
- 34,5% werkt deeltijds (Vlaamse arbeidsmarkt 32,1%).
- 3,3% werkt regelmatig 's nachts en 18,6% werkt frequent over zonder recuperatie (Vlaamse arbeidsmarkt respectievelijk 12,9% en 25,1%).
- 53,1% wordt sporadisch of frequent geconfronteerd met roosterwijzigingen (Vlaamse arbeidsmarkt 52,8%).

- De gemiddelde effectieve arbeidsduur van voltijdse werknemers ligt met 40,8 uur per week lager dan in de andere sectoren (Vlaamse arbeidsmarkt 42 uur).
- Werknemers uit de sector zijn minder dan andere werknemers bereikbaar buiten de kantooruren. 43,7% behandelt e-mails buiten de werkuren en 65,3% is telefonisch bereikbaar. Op de Vlaamse arbeidsmarkt liggen deze percentages op respectievelijk 67,5% en 73,7%.
- Telethuiswerk is minder ingeburgerd in de handelssector: 20,3% werkt systematisch van thuis (≥ 1 dag/week, Vlaamse arbeidsmarkt 29,9%).
- De pendeltijden zijn korter in de handelssector: 38,7% besteedt dagelijks minder dan een half uur aan woon-werkverkeer (Vlaamse arbeidsmarkt 32,4%).
- 0,9% was het afgelopen jaar het slachtoffer van lichamelijk geweld. De handelssector scoort hiermee beter dan de andere sectoren.
- 15,2% werd geconfronteerd met intimidatie of bedreiging, 2,6% met ongewenst seksueel gedrag en 8,2% met pesten. Deze cijfers zijn in overeenstemming met die van de Vlaamse arbeidsmarkt.
- 10,5% was drie keer of meer afwezig door ongeval of ziekte het afgelopen jaar en 11,5% was in dat jaar meer dan twintig dagen afwezig (niet significant verschillend van de andere sectoren).
- 63,0% schat doorwerken in de huidige job tot het pensioen als een haalbare opdracht in en 29,4% acht zich daartoe in staat mits aangepast werk. 7,6% vindt doorwerken tot het pensioen niet haalbaar zelfs niet met aangepast werk. Deze laatste groep is groter dan in de andere sectoren (Vlaamse arbeidsmarkt 5,3%).

Aan de werkbaarheidsmeting 2023 en de redactie van dit rapport werkten mee: Ria Bourdeaudhui, Miet Lamberts, Stefanie Notebaert, Stephan Vanderhaeghe.

Rapport

In dit rapport zoomen we in op de werkbaarheid van de jobs in de groot- en kleinhandel. Werkbaarheid wordt gedefinieerd als werk waarvan je niet overspannen of ziek wordt, dat boeiend en motiverend is, kansen biedt op blijven/bijleren en voldoende ruimte laat voor gezin en privéleven. De gepresenteerde cijfers zijn afkomstig van de werkbaarheidsmonitor 2023.

In wat volgt staan we eerst kort stil bij de achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor, waarna we de afzonderlijke werkbaarheidsknelpunten en – risico's in beeld brengen voor de groot- en kleinhandel. Ook worden de sectorspecifieke risicoprofielen opgemaakt voor werkstress, motivatie, leermogelijkheden en werk-privébalans. Daarna rapporteren we aanvullende informatie over de arbeidssituatie en werkbeleving van werknemers in de groot- en kleinhandel. Tot slot geven we de cijfers over duurzaamheid (ziekteverzuim, verloopintentie, haalbaarheid tot pensioen).

1. Achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor in een notendop

De sociale partners in de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) dragen al vele jaren de boodschap uit dat kwaliteitsvolle banen nodig zijn om werknemers duurzaam inzetbaar te houden en langer doorwerken haalbaar te maken. Ze zetten daarom resoluut in op 'werkbaar werk': werk waarvan je niet overspannen of ziek wordt, dat boeiend en motiverend is, kansen biedt op blijven/bijleren en voldoende ruimte laat voor gezin en privéleven.

Om de vinger aan de pols te houden brengt de Stichting Innovatie & Arbeid, het onderzoekscentrum van de SERV, de kwaliteit van de jobs in Vlaanderen gedetailleerd in kaart via een grootschalige en driejaarlijkse schriftelijke bevraging sinds 2004 (vanaf 2019 vierjaarlijks).

Werkbaarheid wordt – conform de vermelde beleidsdefinitie – in de werkbaarheidsmonitor geoperationaliseerd aan de hand van vier werkbaarheidsindicatoren: werkstress (psychische vermoeidheid), motivatie (welbevinden in het werk, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans.

Tabel 1: Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren

Indicator	Omschrijving
Werkstress (psychische vermoeidheid)	de mate waarin de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde (mentale) vermoeidheid recuperabel is dan wel leidt tot spanningsklachten en verminderd functioneren <i>(problemen met) werkstress</i>
Motivatie (welbevinden in het werk)	de mate waarin werknemers door de aard van de job(inhoud) werkbetrokken zijn/blijven dan wel gedemotiveerd raken <i>(problemen met) werkbetrokkenheid en motivatie</i>
Leermogelijkheden	de mate waarin werknemers door formele opleidingskansen en de dagdagelijkse ervaring op de werkplek hun competenties al dan niet op peil kunnen houden en verder ontwikkelen i.f.v. hun inzetbaarheid op langere termijn <i>(onvoldoende) kansen op bijblijven/competentieontwikkeling</i>
Werk-privébalans	de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben op de handelingsmogelijkheden in de 'thuis'situatie <i>(problemen met) combinatie van arbeid met privéleven</i>

Naast de vier werkbaarheidsindicatoren, wordt in de werkbaarheidsmonitor ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie, die de werkbaarheid kunnen bedreigen dan wel bevorderen. Daarbij worden zes jobkenmerken via zogenaamde risico-indicatoren in kaart gebracht: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk), autonomie (zelfstandigheid in het werk), ondersteuning door de directe leiding en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

Tabel 2: Overzicht en omschrijving risico-indicatoren

Indicator	Omschrijving
Werkdruk	de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, werktempo, deadlines
Emotionele belasting	de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inz. bij omgang met klanten (patiënten, leerlingen) of coördinatieopdrachten
Taakvariatie	de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op vaardigheden van werknemers
Autonomie	de mate waarin werknemers invloed hebben op de planning en organisatie van hun eigen werk – 'regelmogelijkheden'
Ondersteuning directe leiding	de mate waarin werknemers door hun rechtstreekse chef adequaat gecoacht en sociaal gesteund worden
Arbeidsomstandigheden	de mate waarin werknemers blootgesteld worden aan fysieke inconvenïenten in de werkomgeving en lichamelijke belasting

Voor elk van de werkbaarheidsknelpunten en risico's zijn er onderbouwde grenswaarden of cut off scores bepaald die aangeven of de individuele situatie al dan niet problematisch is. Het kengetal geeft dan de omvang van deze groep aan (hoeveel procent van de werknemers bevindt zich in een problematische situatie). Naar analogie met de kleurensymboliek van een verkeerslicht,

wordt niet enkel een problematische groep afgebakend en becijferd ('oranje knipperlicht') maar daarbinnen ook een subgroep die als 'acuut problematisch' kan gelabeld worden ('rood alarmsignaal'). Niet-problematische, problematische en acuut-problematische situaties worden voor de onderscheiden werkbaarheids- en risico-indicatoren als volgt benoemd:

Tabel 3: Terminologie voor de categorieën in de werkbaarheids- en risico-indicatoren

	Niet problematisch = geen knelpunt	Problematisch = knelpunt	Acuut-problematisch = acuut knelpunt
Werkstress (psychische vermoeidheid)	werkstressniveau acceptabel	werkstressklachten	symptomen burn-out
Motivatie (welbevinden in het werk/werkbetrokkenheid)	gemotiveerd aan de slag	motivatieproblemen	ernstige demotivatie
Leermogelijkheden	voldoende leermogelijkheden	onvoldoende leermogelijkheden	ernstig leerdeficit
Werk-privébalans	haalbare werk-privé-combinatie	problemen werk-privé-combinatie	acuut werk-privéconflict
Werkdruk	werkdruk acceptabel	hoge werkdruk	acuut hoge werkdruk
Emotionele belasting	geen emotioneel belastend werk	emotioneel belastend werk	emotionele overbelasting
Taakvariatie	voldoende taakvariatie	routinematig werk	extreem routinematig werk
Autonomie	voldoende autonomie	gebrek aan autonomie	acuut gebrek aan autonomie
Ondersteuning door de directe leiding	adequate coaching door de directe leiding	onvoldoende steun door de directe leiding	negatieve relatie met de directe leiding
Arbeidsomstandigheden	geen belastende arbeidsomstandigheden	belastende arbeidsomstandigheden	zeer hoge fysieke belasting

Voor elke editie van de werkbaarheidsmonitor wordt een nieuwe representatieve staal van werkkenden uit het Vlaamse gewest schriftelijk bevraagd. Meer specifiek gaat het om loontrekkenden, exclusief (werk)studenten, met woonplaats in het Vlaamse gewest, die in de vier weken voorafgaand aan de bevraging effectief arbeidsprestaties hebben geleverd. De werkbaarheidsmonitor 2023 is de zevende editie van de werkbaarheidsmonitor. De resultaten van deze editie zijn gebaseerd op 8.901 ingevulde vragenlijsten. Het survey-ontwerp, de vragenlijst, de organisatie van de enquête, de responsanalyse zijn uitgebreid gedocumenteerd in het rapport 'Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor' (Bourdeaud'hui, e.a., 2024).

2. Werkbaarheidsknelpunten in beeld

In dit hoofdstuk nemen we de (evolutie in de) kengetallen voor de vier werkbaarheidsindicatoren – werkstress, motivatieproblemen, leermogelijkheden en werk-privébalans- voor de groot-en kleinhandel onder de loep en vergelijken we de sectorgegevens met die van de Vlaamse arbeidsmarkt.

2.1 Werkstress en burn-out

De werkstressindicator verschaft informatie over de mate waarin werknemers kunnen herstellen van de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde psychische vermoeidheid. Wanneer werknemers abnormaal lang moeten recupereren van hun arbeidsprestaties (vb. 'aan het einde van de dag echt op zijn', 'meer dan een uur voor herstel na het werk behoeven', 'slechts op de tweede vrije dag tot rust komen') en te maken krijgen met spanningsklachten, beschouwen we de situatie als problematisch en spreken we over werkstressklachten. Wanneer er zelfs sprake is van verminderd functioneren op de werkplek of na de werkdag (vb. 'door vermoeidheid tijdens het laatste deel van de werkdag werk niet meer zo goed doen', 'concentratieproblemen in vrije uren na de werktijd') labelen we dit als 'symptomen burn-out'.

In 2023 wordt 33,5% van de werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met werkstressklachten, 13,6% kampt met symptomen van burn-out (Tabel 4, Figuur 1). Het aandeel met werkstressklachten blijft hangen op hetzelfde hoge niveau als bij de nulmeting in 2004 en bij de meting in 2019. Voor symptomen van burn-out noteren we ook geen significante verschuivingen tussen de opeenvolgende meetpunten en over de volledige meetperiode 2004-2023.

Over alle meetpunten heen wijkt het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel met werkstressklachten en burn-outsymptomen niet significant af van het Vlaamse sectorgemiddelde. De handel volgt de evoluties op de algemene Vlaamse arbeidsmarkt.

Tabel 4: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met werkstressklachten en burn-out symptomen in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

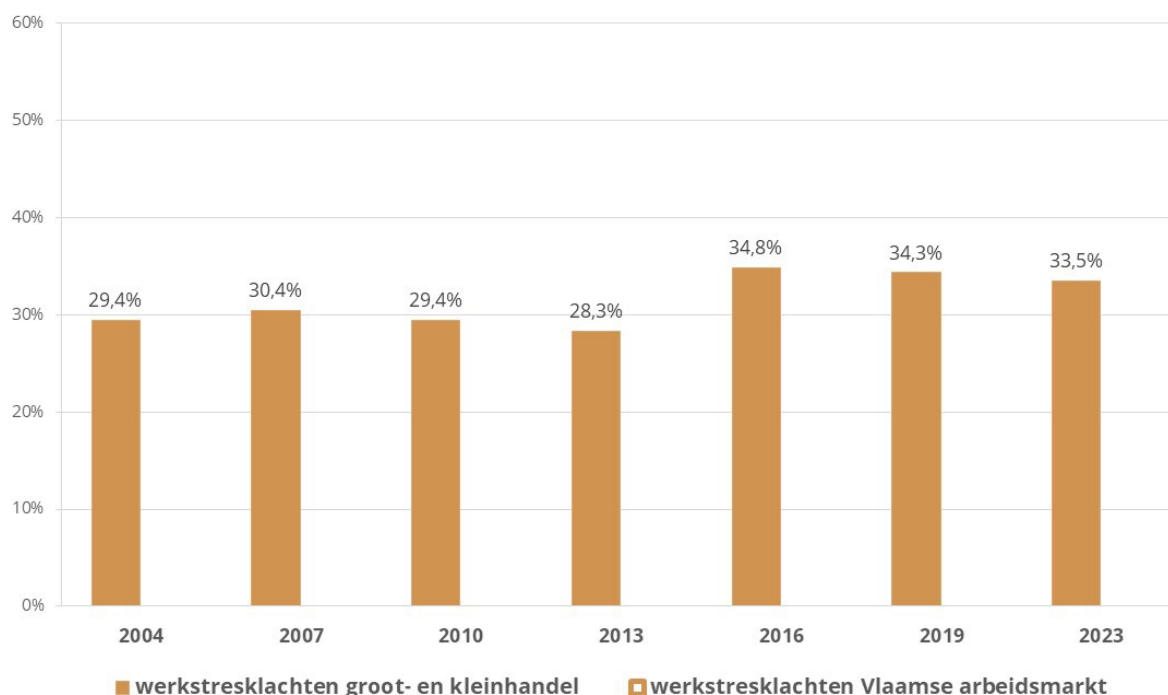
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
groot- en kleinhandel	 werkstressklachten	29,4	30,4	29,4	28,3	34,8	34,3	33,5
	 symptomen burn-out	10,6	10,6	8,1	8,6	11,6	12,7	13,6
	N	814	710	667	1.184	753	842	543
Vlaamse arbeidsmarkt	 werkstressklachten	28,9	28,8	29,8	29,3	34,2	36,8	36,1
	 symptomen burn-out	10,2	9,7	9,4	9,6	12,3	13,6	13,4
verschiltoetsing	 werkstressklachten	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
	 symptomen burn-out	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'symptomen burn-out'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'werkstressklachten' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel werknemers met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen/ toename van het aandeel werknemers met een acceptabele werkstress-situatie ten opzichte van het vorige meetpunt. **Cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel werknemers in een acceptabele werkstress-situatie/toename van het aandeel werknemers met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen ten opzichte van het vorige meetpunt;
- **de rode omkadering van de meetgegevens 2023** wijst op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel in een acceptabele werkstress-situatie/toename van het aandeel werknemers met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen bij een vergelijking met de nulmeting 2004 (een groene omkadering zou wijzen op een significante verbetering van de situatie op het vlak van werkstress over de voorbije 20 jaar);
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt de score van de sector met het gemiddelde van de scores van alle sectoren (niet in tabel). Om te bepalen of het gaat over een significante afwijking gebruiken we de techniek van logistische regressie (contrast: deviation) (Wald chi², s indien p < 0,05 versus ns indien p ≥ 0,05).

Figuur 1: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met werkstressklachten in de groot- en kleinhandel, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde.

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 – 2023

Leeswijzer: Het cijfer over werkstressklachten voor Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer het cijfer voor de groot-en kleinhandel significant afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns); zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

2.2 Motivatieproblemen

De motivatie-indicator verschaft informatie over de mate waarin werknemers door de aard van de job(inhoud) werkbetrokken zijn/blijven dan wel gedemotiveerd raken. De categorisering 'motivatieproblemen' verwijst dan naar een situatie waarbij werknemers een job hebben die niet (langer) als boeiend en aantrekkelijk wordt ervaren en waarbij werknemers nauwelijks intrinsiek betrokken zijn met de normale taakuitvoering (vb. 'werk doen omdat het moet, daarmee is alles wel gezegd'). 'Ernstige demotivatie' is wanneer werknemers zo sterk gedemotiveerd raken dat ze niet meer naar behoren functioneren in hun job (vb. 'telkens weerstand moeten overwinnen om het werk te doen').

In 2023 heeft 20,8% van de werknemers in de groot-en kleinhandel motivatieproblemen en kampt 8,7% met ernstige demotivatie (Tabel 5, Figuur 2). Zowel op het vlak van motivatieproblemen als op het vlak van ernstige demotivatie registreren we over de periode 2004-2023 een status-quo. Ook zijn er geen verschillen wat motivatieproblemen betreft tussen de groot- en kleinhandel en het Vlaamse sectorgemiddelde (Tabel 5 en Figuur 2).

Tabel 5: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met motivatieproblemen en ernstige demotivatie in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

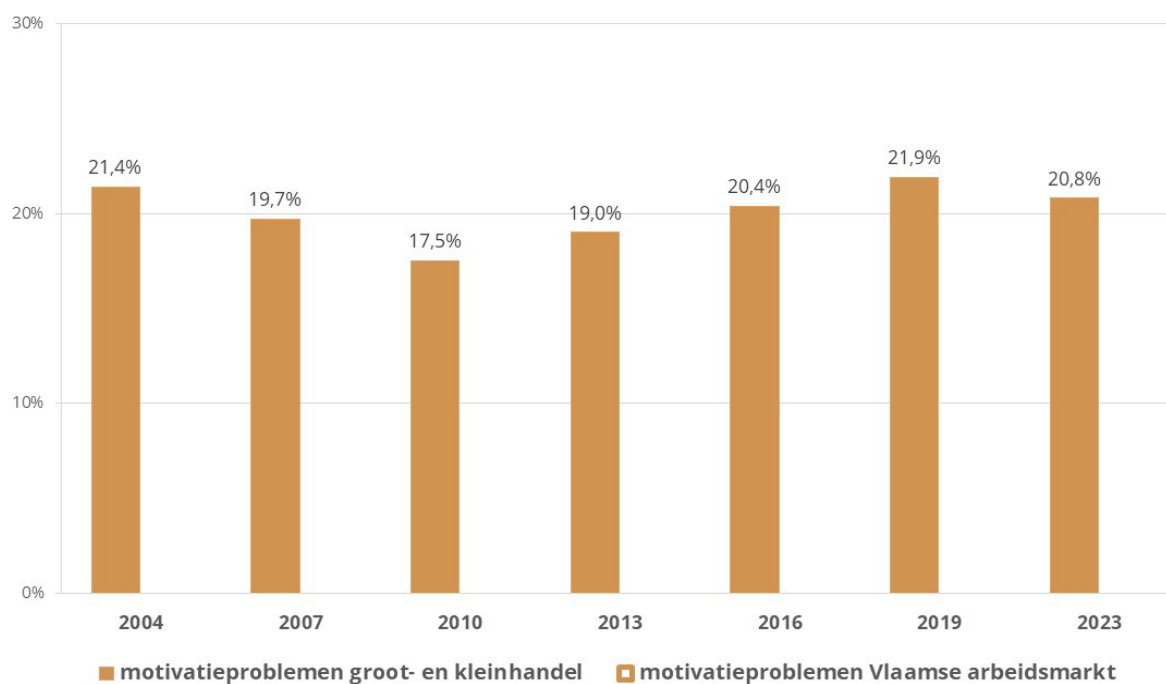
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
groot- en kleinhandel	motivatieproblemen	21,4	19,7	17,5	19,0	20,4	21,9	20,8
	ernstige demotivatie	9,5	9,2	7,5	7,8	9,1	10,9	8,7
	N	814	710	668	1.185	755	841	543
Vlaamse arbeidsmarkt	motivatieproblemen	18,7	18,1	16,6	18,1	19,8	21,1	18,8
	ernstige demotivatie	8,0	7,9	7,5	8,1	8,5	10,0	8,3
	verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
	ernstige demotivatie	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'ernstige demotivatie'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'motivatieproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

Figuur 2: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met motivatieproblemen in de groot-en kleinhandel, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer: Het cijfer over motivatieproblemen voor Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer het cijfer voor de groot-en kleinhandel significant afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

2.3 Leermogelijkheden

De indicator 'leermogelijkheden' verschaft informatie over de mate waarin werknemers door formele opleidingskansen en de dagdagelijkse ervaringen op de werkplek, hun competenties al dan niet op peil kunnen houden en verder ontwikkelen. 'Onvoldoende leermogelijkheden' in de job verwijst naar een problematische situatie, waarbij de inzetbaarheid van werknemers op langere termijn gehypothekeerd wordt door een gebrek aan kansen op competentieontwikkeling in de job. Bij het volledig ontbreken van (formele en informele) leermogelijkheden hanteren we het label 'ernstig leerdeficit'.

In 2023 heeft 20,8% van de werknemers in de groot- en kleinhandel onvoldoende leermogelijkheden en bij 6,0% is er sprake van een ernstig leerdeficit (Tabel 6, Figuur 3). Dat is een verbetering ten opzichte van 2004, toen nog 30,8% onvoldoende leermogelijkheden had en 11,7% een ernstig leerdeficit. Op de korte termijn (2019) zien we geen veranderingen.

De vastgestelde vooruitgang in de handelssector spoort met de ontwikkelingen op de Vlaamse arbeidsmarkt. In de handelssector ligt het aandeel werknemers met onvoldoende leermogelijkheden over alle meetmomenten heen weliswaar hoger dan het Vlaamse sectorgemiddelde.

Tabel 6: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met onvoldoende leermogelijkheden en een ernstig leerdeficit in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

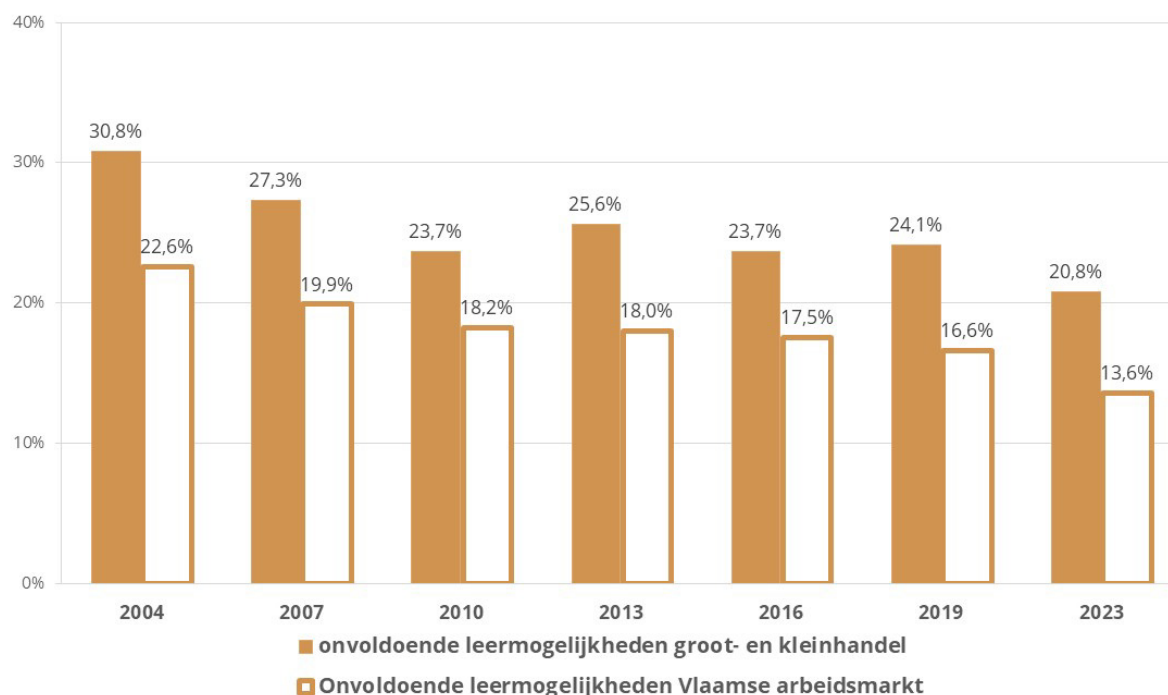
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
groot- en kleinhandel	 onvoldoende leermogelijkheden	30,8	27,3	23,7	25,6	23,7	24,1	20,8
	 ernstig leerdeficit	11,7	10,3	11,0	8,9	9,1	7,2	6,0
	<i>N</i>	884	671	621	1.166	748	833	529
Vlaamse arbeidsmarkt	 onvoldoende leermogelijkheden	22,6	19,9	18,2	18,0	17,5	16,6	13,6
	 ernstig leerdeficit	8,4	7,3	6,6	6,3	6,1	5,5	3,9
<i>verschiltoetsing</i>	 onvoldoende leermogelijkheden	s	s	s	s	s	s	s
	 ernstig leerdeficit	s	s	s	s	s	s	s

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'ernstig leerdeficit'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'onvoldoende leermogelijkheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

Figuur 3: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met onvoldoende leermogelijkheden in de groot- en kleinhandel, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer: Het cijfer over onvoldoende leermogelijkheden in Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer er een afwijkend sectorgemiddelde voor het cijfer van de groot-en kleinhandel is ten opzichte van Vlaanderen. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns); zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

2.4 Werk-privébalans

De indicator 'werk-privébalans' verschaft informatie over de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben op de 'thuis'situatie. We labelen een situatie als problematisch wanneer de eisen van het werk systematisch combinatiemoeilijkheden stellen t.a.v. gezin en sociaal leven. Bij een acuut werk-privéconflict is er sprake van quasi-permanente conflicten tussen werk- en privé sfeer.

In 2023 heeft 12,2% van de werknemers in de groot- en kleinhandel problemen om het werk en de privésituatie te combineren (Tabel 7, Figuur 4). Bij 2,9% is er zelfs sprake van een acuut werk-privéconflict. Over de hele periode 2004-2023 meten we voor de sector geen verschuivingen in het aandeel werknemers dat kampt met problemen in de werk-privécombinatie of een acuut werk-privéconflict heeft.

Ook wijken sinds de nulmeting in 2004 de cijfers voor de handelssector niet significant af van het Vlaamse sectorgemiddelde, met uitzondering van 2007 waar de handelssector een hogere score opgetekende voor acuut werk-privéconflict.

Tabel 7: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met problemen met de werk-privécombinatie en acuut werk-privéconflict in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

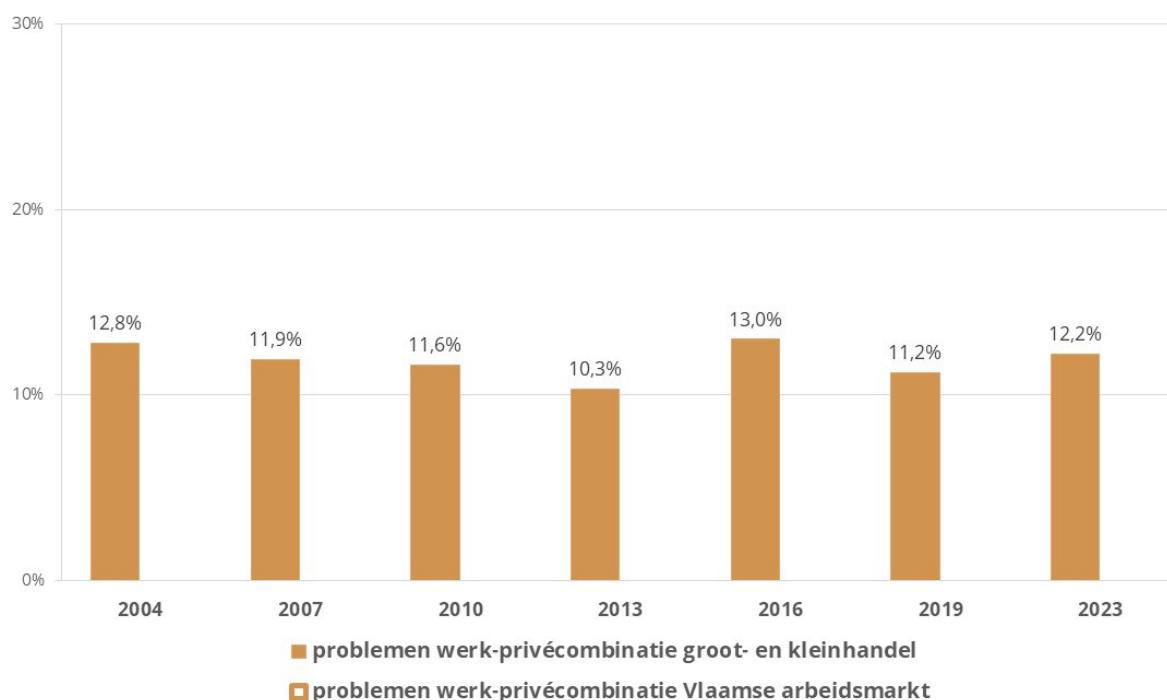
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
groot- en kleinhandel	problemen werk-privécombinatie	12,8	11,9	11,6	10,3	13,0	11,2	12,2
	acuut werk-privéconflict	3,4	3,9	1,9	2,7	3,9	3,1	2,9
	N	883	713	671	1.183	751	842	543
Vlaamse arbeidsmarkt	problemen werk-privécombinatie	11,8	10,8	10,6	10,8	12,2	12,8	12,9
	acuut werk-privéconflict	3,1	2,4	2,3	2,7	3,2	3,5	3,3
	verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
		ns	s	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'acuut werk-privéconflict'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'problemen met werk-privécombinatie' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

Figuur 4: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met problemen in de werk-privécombinatie in de groot- en kleinhandel, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer: Het cijfer over problemen werk-privécombinatie voor Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer het cijfer voor de groot- en kleinhandel significant afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns) zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

2.5 Een combinatiekijk op werkbaarheid

De combinatie van de vier indicatoren laat ons toe een evaluatie op te maken van de (evolutie in de) werkbaarheidssituatie van werknemers op de Vlaamse arbeidsmarkt. We onderscheiden daarbij drie situaties: werkbare jobs of jobs zonder werkbaarheidsknelpunten, jobs met één werkbaarheidsknelpunt en jobs met twee of meer knelpunten.

In 2023 heeft 50,6% van de werknemers in de groot- en kleinhandel een werkbare job (namelijk een job zonder werkbaarheidsknelpunten), kampt 23,3% met één werkbaarheidsknelpunt en 26,1% met twee of meer werkbaarheidsknelpunten (Tabel 8, Figuur 5).

Behoudens een verbetering in 2007 is het aandeel werknemers met werkbaar werk - ofwel werk zonder werkbaarheidsknelpunten – sinds 2004 vrijwel onveranderd gebleven. Wel noteren we in 2023, ten opzichte van 2019 een lichte daling op van het aandeel dat kampt met twee of meer werkbaarheidsknelpunten (van 27,7% naar 26,1%).

Enkel bij de nulmeting in 2004 wijkt het aandeel werknemers met werkbaar werk af van het Vlaamse sectorgemiddelde. Sindsdien ligt het aandeel op hetzelfde niveau als in Vlaanderen.

Tabel 8: Verdeling van het aandeel werknemers met een werkbare job, een job met één werkbaarheidsknelpunt of met meerdere werkbaarheidsknelpunten, 2004 – 2023 in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

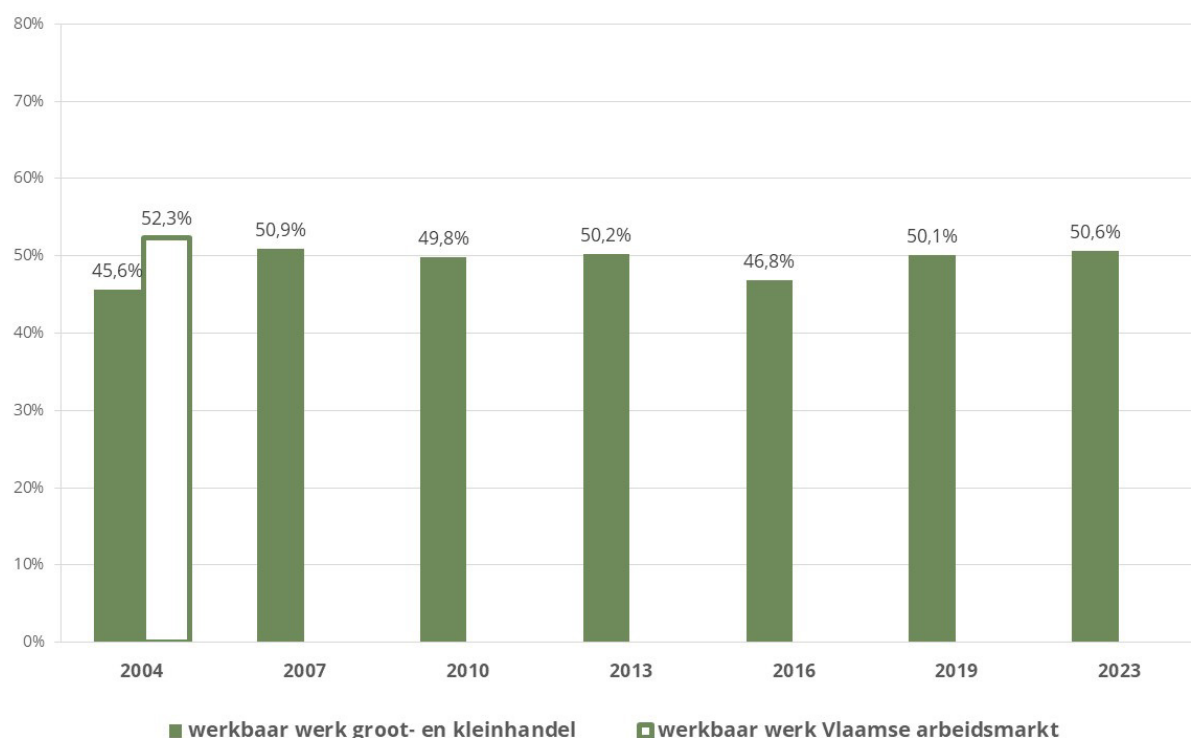
		werkbaar werk						
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
klein- en groothandel	geen werkbaarheidsknelpunten	45,6	50,9	49,8	50,2	46,8	50,1	50,6
	1 werkbaarheidsknelpunt	27,1	22,1	27,0	26,1	27,4	22,2	23,3
	2+ werkbaarheidsknelpunten	27,3	27,0	23,2	23,8	25,8	27,7	26,1
	N	801	652	607	1.132	729	815	524
Vlaamse arbeidsmarkt	geen werkbaarheidsknelpunten	52,3	54,1	54,3	54,6	51,0	49,6	51,8
	1 werkbaarheidsknelpunt	24,4	23,9	24,8	24,2	25,0	25,3	25,1
	2+ werkbaarheidsknelpunten	23,3	21,9	20,9	21,2	24,0	25,1	23,1
	verschiltoetsing	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; $p < 0,05$) toename van het aandeel werknemers met werkbaar werk/ afname van het aandeel werknemers met (meerdere) werkbaarheidsknelpunten ten opzichte van het vorige meetpunt. **Cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson chi²; $p < 0,05$) afname van het aandeel met werkbaar werk /toename van het aandeel werknemers met (meerdere) werkbaarheidsknelpunten ten opzichte van het vorige meetpunt;
- **Cijfer in een rode kader** wijst op een significante (Pearson chi²; $p < 0,05$) afname van het aandeel werknemers met werkbaar werk/ toename van het aandeel werknemers met (meerdere) werkbaarheidsknelpunten bij een vergelijking van de meetpunten 2004 en 2023;
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt de score van geen werkbaarheidsknelpunten versus wel werkbaarheidsknelpunten van de sector met het gemiddelde van de scores van alle sectoren (niet in tabel). Om te bepalen of het gaat over een significante afwijking gebruiken we de techniek van logistische regressie (contrast: deviation) (Wald chi², s indien $p < 0,05$ versus ns indien $p \geq 0,05$).

Figuur 5: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met werkbaar werk in de groot- en kleinhandel, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer: Het cijfer over werkbaar werk voor Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer het cijfer voor de groot- en kleinhandel significant afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns) zie Tabel 8 hierboven.

3. Werkbaarheidsrisico's in beeld

De werkbaarheidsmonitor brengt ook een aantal risicofactoren in kaart, dit zijn determinanten in de arbeidssituatie die een invloed hebben op de kwaliteit van de jobs en dus de werkbaarheid ervan. In dit hoofdstuk rapporteren we de cijfers van zes werkbaarheidsrisico's: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie, autonomie, ondersteuning door de directe leiding en belastende fysieke arbeidsomstandigheden.

3.1 Werkdruk

De werkdruk-indicator geeft de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, werktempo en deadlines weer.

In 2023 heeft 30,4% van de werknemers in de groot- en kleinhandel een hoge werkdruk, bij 13,2% is er sprake van een acuut hoge werkdruk (Tabel 9, Figuur 6). Ondanks een schommeling in 2016, tekenen we een stabilisatie van het aandeel werknemers met (acuut) hoge werkdruk op ten opzichte van 2004 en 2019.

Bij de meting 2004, 2016 en 2019 tekende de groot- en kleinhandel nog gunstigere scores op voor hoge werkdruk dan het Vlaamse sectorgemiddelde. In 2023 echter verdwijnt dit verschil en tekenen we gelijke scores op voor (acuut) hoge werkdruk.

Tabel 9: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers geconfronteerd met (acuut) hoge werkdruk in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

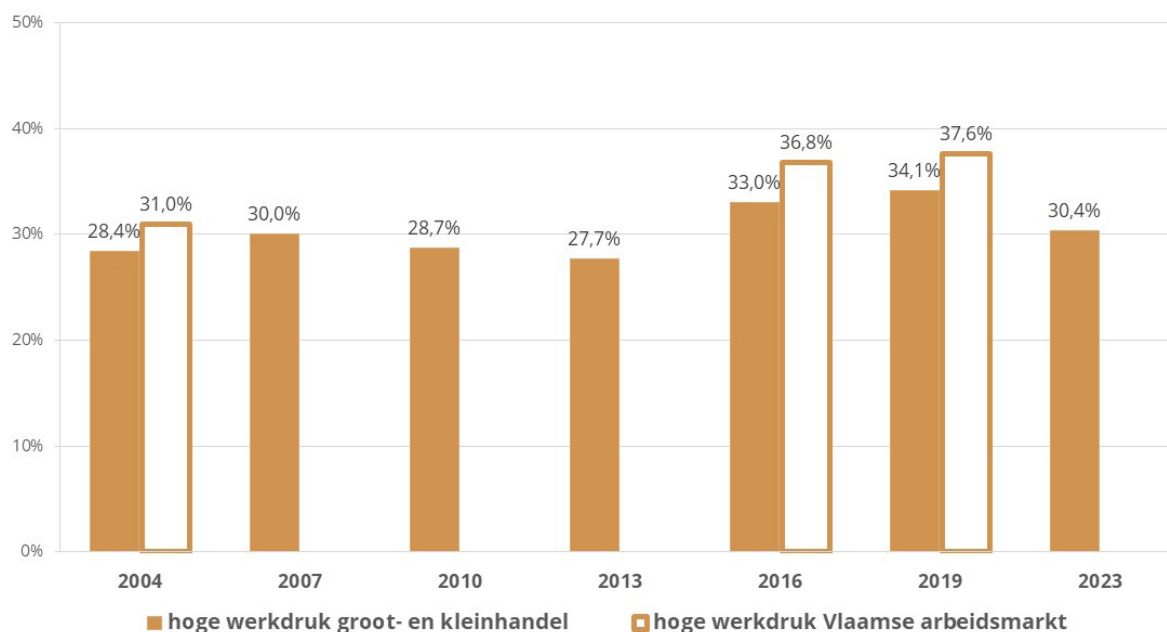
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
groot- en kleinhandel	 hoge werkdruk	28,4	30,0	28,7	27,7	33,0	34,1	30,4
	 acuut hoge werkdruk	12,4	11,1	9,5	10,3	14,9	15,6	13,2
	N	884	674	624	1.170	746	828	530
Vlaamse arbeidsmarkt	 hoge werkdruk	31,0	30,6	30,9	29,0	36,8	37,6	33,2
	 acuut hoge werkdruk	12,8	12,5	12,3	11,1	16,3	16,9	14,8
verschiltoetsing	 hoge werkdruk	s	ns	ns	ns	s	s	ns
	 acuut hoge werkdruk	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'acuut hoge werkdruk'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'hoge werkdruk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel werknemers in een acceptabele werkdruksituatie/afname van het aandeel werknemers dat geconfronteerd wordt met een (acuut) hoge werkdruk in vergelijking met het vorige meetpunt; **cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel werknemers in een acceptabele werkdruksituatie/toename van het aandeel werknemers dat geconfronteerd wordt met een (acuut) hoge werkdruk in vergelijking met het vorige meetpunt;
- **de rode omkadering van de meetgegevens 2023** wijst op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel werknemers in een acceptabele werkdruksituatie/toename van het aandeel werknemers dat geconfronteerd wordt met een (acuut) hoge werkdruk bij een vergelijking met de nulmeting 2004 (een groene omkadering zou wijzen op een significante verbetering van de situatie op het vlak van werkdruk over de voorbije 20 jaar);
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt de score van de sector met het gemiddelde van de scores van alle sectoren (niet in tabel). Om te bepalen of het gaat over een significante afwijking gebruiken we de techniek van logistische regressie (contrast: deviation) (Wald chi², s indien p < 0,05 versus ns indien p ≥ 0,05).

Figuur 6: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met een hoge werkdruk, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer: Het cijfer voor hoge werkdruk voor Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer het cijfer voor de groot- en kleinhandel significant afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns) zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

3.2 Emotionele belasting

Emotionele belasting verwijst naar de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inzonderheid bij omgang met klanten en bij coördinatie-opdrachten.

14,0% van de werknemers in de groot- en kleinhandel heeft emotioneel belastend werk (Tabel 10, Figuur 7). Bij 2,6% is er zelfs sprake van emotionele overbelasting. Het aandeel met emotionele overbelasting blijft na een toename in 2019 (3,3%) stabiel. Over de lange termijn, gekeken vanaf de nulmeting 2004, stellen we geen significante verschuivingen vast voor zowel emotioneel belastend werk als emotionele overbelasting. Ook wijkt het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel met emotioneel belastend werk of emotionele overbelasting over alle meetpunten niet af van het Vlaamse sectorgemiddelde.

Tabel 10: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met emotioneel belastend werk en emotionele overbelasting in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

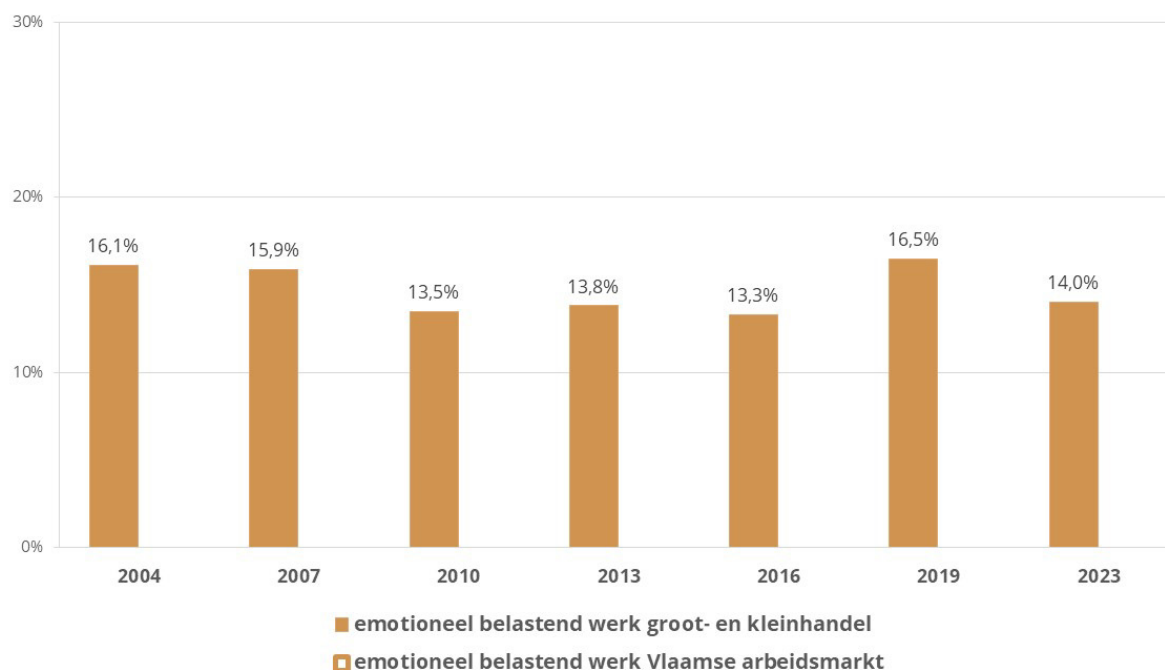
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
groot- en kleinhandel	emotioneel belastend werk	16,1	15,9	13,5	13,8	13,3	16,5	14,0
	emotionele overbelasting	1,9	1,6	1,4	2,1	1,6	3,3	2,6
	N	883	672	624	1.167	746	829	529
Vlaamse arbeidsmarkt	emotioneel belastend werk	20,5	20,7	20,4	20,0	23,0	24,9	23,4
	emotionele overbelasting	4,0	4,3	4,1	4,0	5,0	5,9	5,1
	verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
	emotioneel belastend werk	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
	emotionele overbelasting	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'emotionele overbelasting'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'emotioneel belastend werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

Figuur 7: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met emotioneel belastend werk, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer: Het cijfer voor emotioneel belastend werk voor Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer het cijfer voor de groot- en kleinhandel significant afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

3.3 Taakvariatie

De risico-indicator voor taakvariatie verschaft informatie over de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op verschillende vaardigheden van werknemers.

28,7% van de werknemers in de groot- en kleinhandel heeft in 2023 routinematig werk en bij 14,2% is er sprake van extreem routinematig werk (Tabel 11, Figuur 8). Zowel op de korte termijn (2019) als op de lange termijn (2004) registeren we geen statistisch significante verschuivingen.

Elke meting blijkt opnieuw dat het aandeel werknemers met routinematig werk of extreem routinematig werk (met uitzondering van 2007 en 2016) in de groot- en kleinhandel hoger ligt dan het Vlaamse sectorgemiddelde.

Tabel 11: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met routinematig werk en extreem routinematig werk in de groot-en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

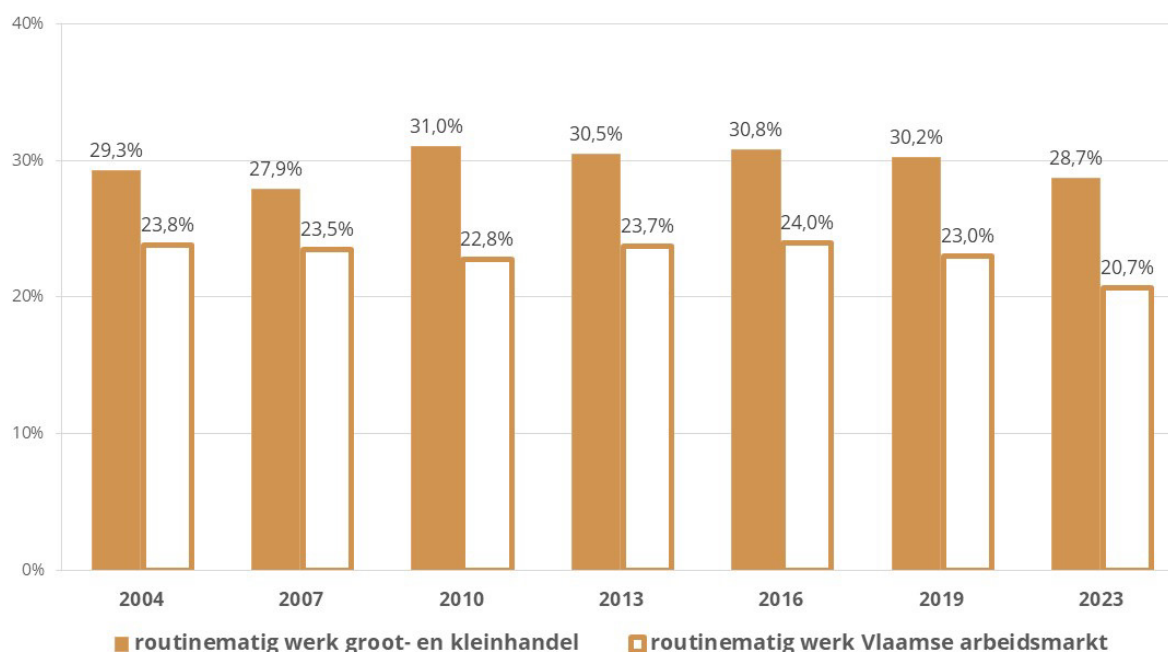
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
groot- en kleinhandel	 routinematig werk	29,3	27,9	31,0	30,5	30,8	30,2	28,7
	 extreem routinematig werk	14,1	12,6	14,0	12,7	11,6	13,0	14,2
	<i>N</i>	885	673	622	1.167	747	832	529
Vlaamse arbeidsmarkt	 routinematig werk	23,8	23,5	22,8	23,7	24,0	23,0	20,7
	 extreem routinematig werk	11,5	10,5	10,5	10,3	10,5	10,2	9,0
verschiltoetsing	 routinematig werk	s	s	s	s	s	s	s
	 extreem routinematig werk	s	ns	s	s	ns	s	s

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'extreem routinematig werk'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'routinematig werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

Figuur 8: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met routinematig werk, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer: Het cijfer voor routinematig werk voor Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer het cijfer voor de groot- en kleinhandel significant afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns) zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

3.4 Autonomie

Autonomie verwijst naar de mate waarin werknemers invloed hebben op de planning en organisatie van hun eigen werk.

In 2023 heeft 23,3% van de werknemers in de groot- en kleinhandel een gebrek aan autonomie in de taakuitvoering, bij 9,5% is er sprake van een acuut gebrek aan autonomie (Tabel 12, Figuur 9). Over heel de meetperiode 2004-2023 registeren we geen significante evoluties op het vlak van autonomie.

Het aandeel werknemers dat kampt met een gebrek aan autonomie is bij de meest recentste metingen (2019-2023) groter in de groot-en kleinhandel in vergelijking met het Vlaamse sectorgemiddelde. Ook voor een acuut gebrek aan autonomie tekent de groot- en kleinhandel ongunstige scores op dan het Vlaamse sectorgemiddelde en dat al sinds de meting in 2010.

Tabel 12: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met een (acuut) gebrek aan autonomie in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

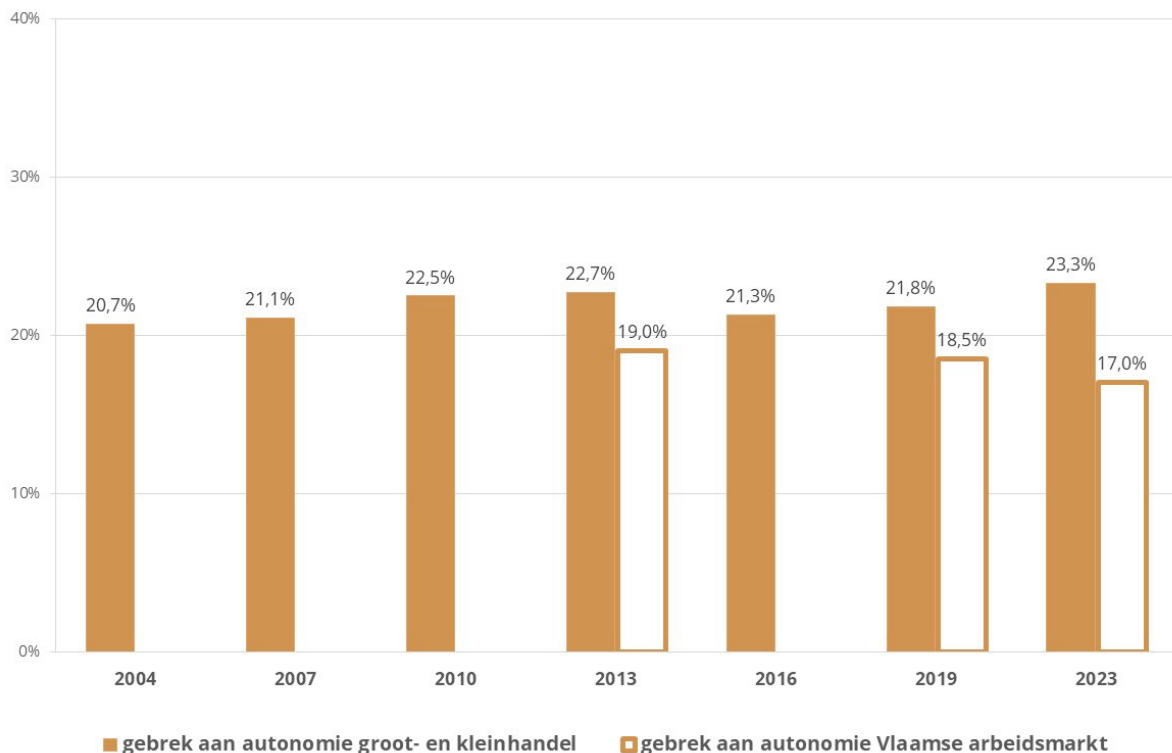
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
groot- en kleinhandel	gebrek aan autonomie	20,7	21,1	22,5	22,7	21,3	21,8	23,3
	acuut gebrek aan autonomie	8,4	9,3	9,8	8,4	8,6	8,4	9,5
	N	883	669	623	1.166	746	830	527
Vlaamse arbeidsmarkt	gebrek aan autonomie	20,8	20,2	19,5	19,0	19,4	18,5	17,0
	acuut gebrek aan autonomie	7,3	7,5	6,5	6,4	6,2	5,7	5,3
	verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	s	s	s
	acuut gebrek aan autonomie	ns	ns	s	s	s	s	s

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – werknemers 2004 – 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'acuut gebrek aan autonomie'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'gebrek aan autonomie' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

Figuur 9: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met een gebrek aan autonomie, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 – 2023

Leeswijzer: Het cijfer voor gebrek aan autonomie voor Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer het cijfer voor de groot- en kleinhandel significant afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

3.5 Ondersteuning door de directe leiding

De risico-indicator 'ondersteuning door de directe leiding' geeft informatie over de mate waarin werknemers door hun direct leidinggevende professioneel en sociaal ondersteund worden.

In 2023 krijgt 14,0% van de werknemers in de groot- en kleinhandel onvoldoende steun van de directe leiding, 6,6% heeft zelfs ronduit een negatieve relatie met de leiding (Tabel 13, Figuur 10). Deze cijfers zijn sinds 2004 stabiel gebleven en verschillen niet van het Vlaamse sectorgemiddelde met uitzondering voor 'negatieve relatie met de directe leiding' in 2023. De handelssector scoort in 2023 op dat vlak ongunstiger dan het Vlaamse sectorgemiddelde.

Tabel 13: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers geconfronteerd met onvoldoende steun door de directe leiding of die een negatieve relatie met de directe leiding hebben in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

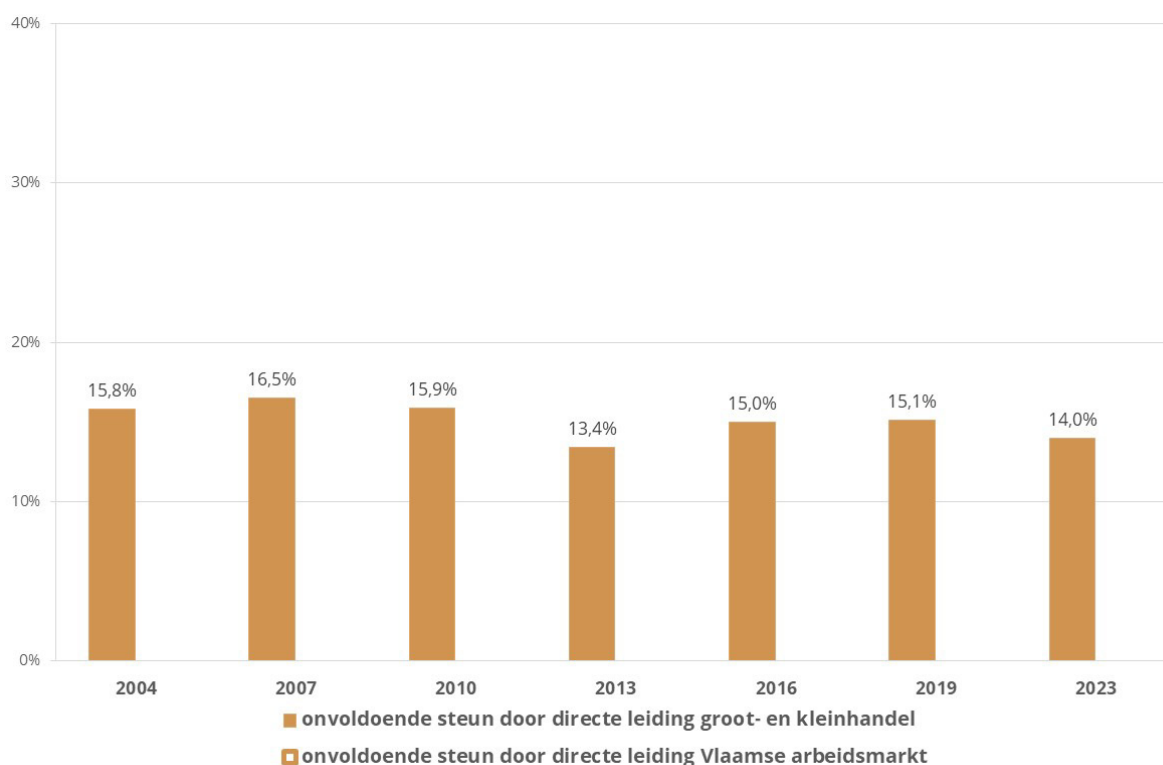
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
groot- en kleinhandel	 onvoldoende steun leiding	15,8	16,5	15,9	13,4	15,0	15,1	14,0
	 negatieve relatie met leiding	5,3	5,9	6,1	4,9	5,1	4,6	6,6
	N	882	673	624	1.168	747	832	530
Vlaamse arbeidsmarkt	 onvoldoende steun leiding	16,1	16,0	14,8	14,4	14,3	14,4	12,2
	 negatieve relatie met leiding	6,1	6,2	5,4	5,3	5,0	5,5	4,6
verschiltoetsing	 onvoldoende steun leiding	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
	 negatieve relatie met leiding	ns	ns	ns	ns	ns	ns	s

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'negatieve relatie met de directe leiding'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'onvoldoende steun van de directe leiding' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

Figuur 10: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot – en kleinhandel geconfronteerd met onvoldoende steun door de directe leiding, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 – 2023

Leeswijzer: Het cijfer voor onvoldoende steun door de directe leiding voor Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer het cijfer voor groot- en kleinhandel significant afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

3.6 Arbeidsomstandigheden

De risico-indicator belastende arbeidsomstandigheden verwijst naar de mate waarin werknemers worden blootgesteld aan risico's op arbeidsongevallen, hinder in de fysieke werkomgeving (lawaai, trillingen, extreme temperaturen, contact met chemische agentia) en/of lichamelijke belasting (fysieke zware taken, ongemakkelijke werkhoudingen, repetitieve bewegingen).

In 2023 kampt 14,8% van de werknemers in de groot- en kleinhandel met belastende arbeidsomstandigheden, bij 3,7% is er sprake van een zeer hoge fysieke belasting (Tabel 14, Figuur 11). Het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel dat geconfronteerd wordt met belastende arbeidsomstandigheden is toegenomen ten opzichte van 2004 (10,4%), maar blijft stabiel ten opzichte van 2019 (15,3%).

Enkel voor de meest recentste metingen (2019 en 2023) zijn er significante verschillen met het Vlaamse sectorgemiddelde. De handelssector registreert in deze metingen ongunstigere scores op het vlak van belastende arbeidsomstandigheden.

Tabel 14: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers geconfronteerd met (zeer hoge) belastende arbeidsomstandigheden in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt

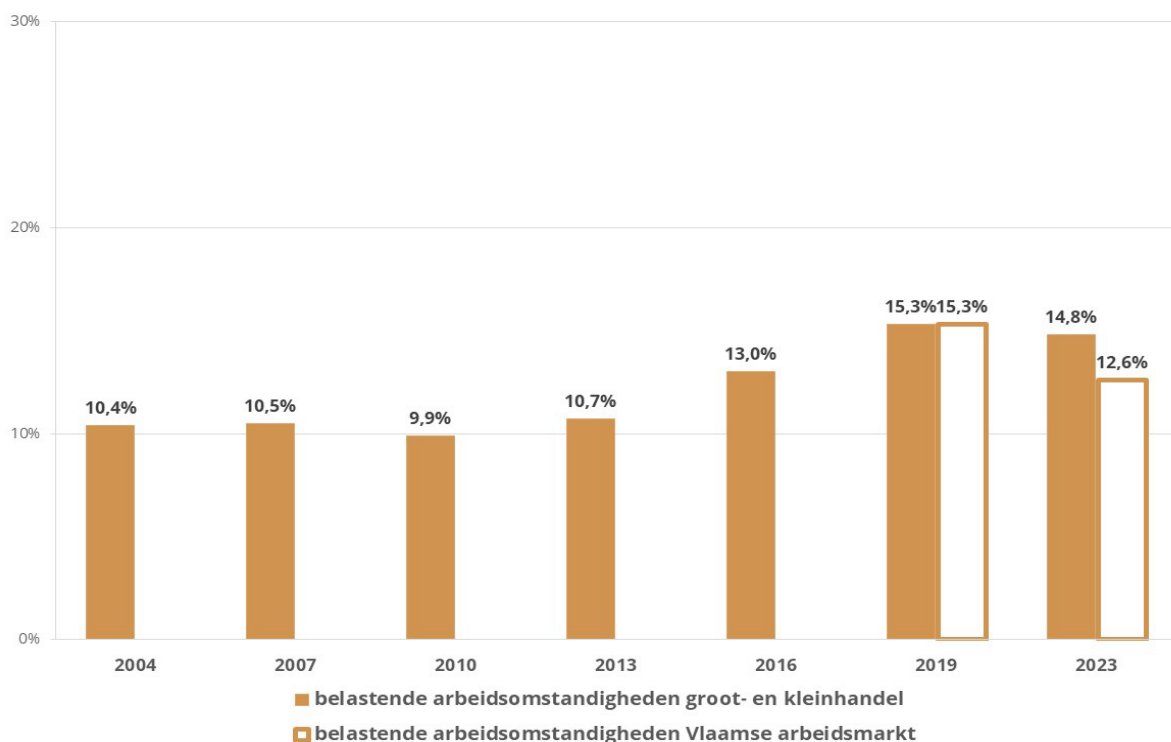
		2004	2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%	%
groot- en kleinhandel	belastende arbeidsomstandigheden	10,4	10,5	9,9	10,7	13,0	15,3	14,8
	zeer hoge fysieke belasting	4,1	4,4	2,6	3,5	5,0	5,5	3,7
	N	857	712	666	1.179	746	850	546
Vlaamse arbeidsmarkt	belastende arbeidsomstandigheden	12,1	13,7	13,0	12,9	14,9	15,3	12,6
	zeer hoge fysieke belasting	4,5	5,3	4,4	4,5	5,7	5,7	4,8
	verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	s	s
	belastende arbeidsomstandigheden	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
	zeer hoge fysieke belasting	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'zeer hoge fysieke belasting'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'belastende arbeidsomstandigheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

Figuur 11: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met belastende arbeidsomstandigheden, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2004 – 2023

Leeswijzer: Het cijfer voor belastende arbeidsomstandigheden voor Vlaanderen wordt enkel weergegeven wanneer het cijfer voor de groot- en kleinhandel significant afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor meer uitleg over de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

4. Risicoprofielen voor de groot- en kleinhandel

Wanneer we het voorkomen van de werkbaarheidsrisico's in de groot- en kleinhandel combineren met de recent gepubliceerde analyses over de samenhang tussen werkbaarheids- en risico-indicatoren voor de volledige Vlaamse arbeidsmarkt kunnen we een sectorspecifiek risicoprofiel opmaken voor de groot- en kleinhandel (Bourdeaud'hui e.a., 2024b).

Dit profiel geeft ons tweeledige informatie, namelijk over hoe vaak werknemers in de groot- en kleinhandel met een bepaald werkbaarheidsrisico geconfronteerd worden en de kans dat werknemers door dit risico met een van de verschillende werkbaarheidsknelpunten te maken krijgen¹. Het risico is ernstiger naarmate meer werknemers geconfronteerd worden met het risico en/of er een grotere kans bestaat dat werknemers met dit risico een bepaald werkbaarheidsknelpunt ontwikkelen.

Er is een risicoprofiel voor de groot- en kleinhandel opgemaakt voor elk werkbaarheidsknelpunt: werkstress, motivatie, leermogelijkheden en werk-privébalans.

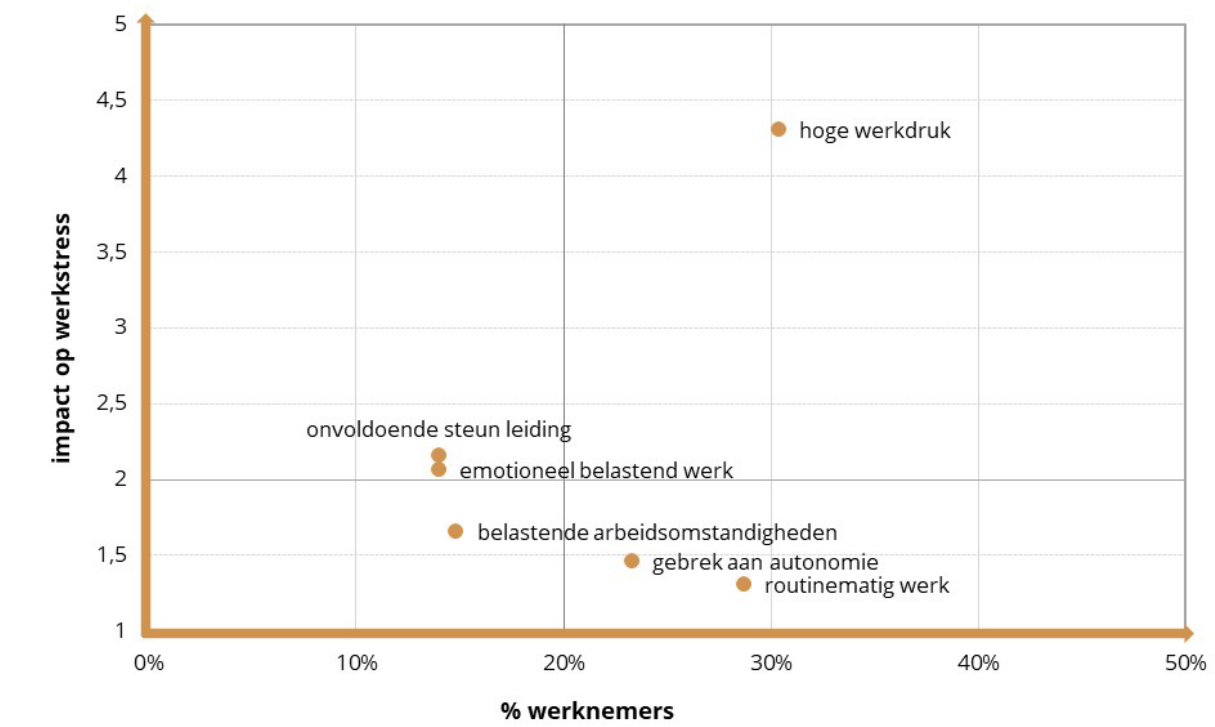
4.1 Risicoprofiel voor werkstress

Werkdruk vormt de voornaamste risicofactor voor werkstress (Figuur 12). Hoge werkdruk verhoogt aanzienlijk de kans op werkstressproblemen (verviervoudiging kansverhouding) en komt van alle risicofactoren het vaakst voor in de groot- en kleinhandel (30,4%).

Ook onvoldoende steun van de directe leiding en emotioneel belastend werk zijn relevante risico's voor werkstress wegens de relatieve impact op werkstress (verdubbeling kansverhouding) en omdat meer dan één op de tien werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd worden met onvoldoende steun van de leiding (14,0%) en met emotioneel belastend werk (14,0%).

¹ Deze kans (odds ratio's) wordt bepaald op basis van de volledige dataset van 2004 tot en met 2023 en voor alle werknemers, zoals berekend in het rapport "Wat maakt werk werkbaar" (Bourdeaud'hui e.a., 2024)

Figuur 12: Risicoprofiel voor werkstressklachten in de groot- en kleinhandel 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2023

Leeswijzer: De figuur verschaft ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van werkstressklachten in de groot- en kleinhandel. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

- De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering, berekend o.b.v. een logistische regressieanalyse op de volledige dataset (2004 tot 2023) voor alle sectoren en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (ruim verviervoudiging van de kansverhouding werkstressklachten/geen werkstressklachten) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van werkstressklachten dan routinematig werk (de kansverhouding werkstressklachten/geen werkstressklachten verhoogt met factor 1,31).
- Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie). Zo zijn er in de groot- en kleinhandel beduidend meer werknemers die met een hoge werkdruk (30,4%) dan met onvoldoende steun van de directe leiding (14,0%) worden geconfronteerd.

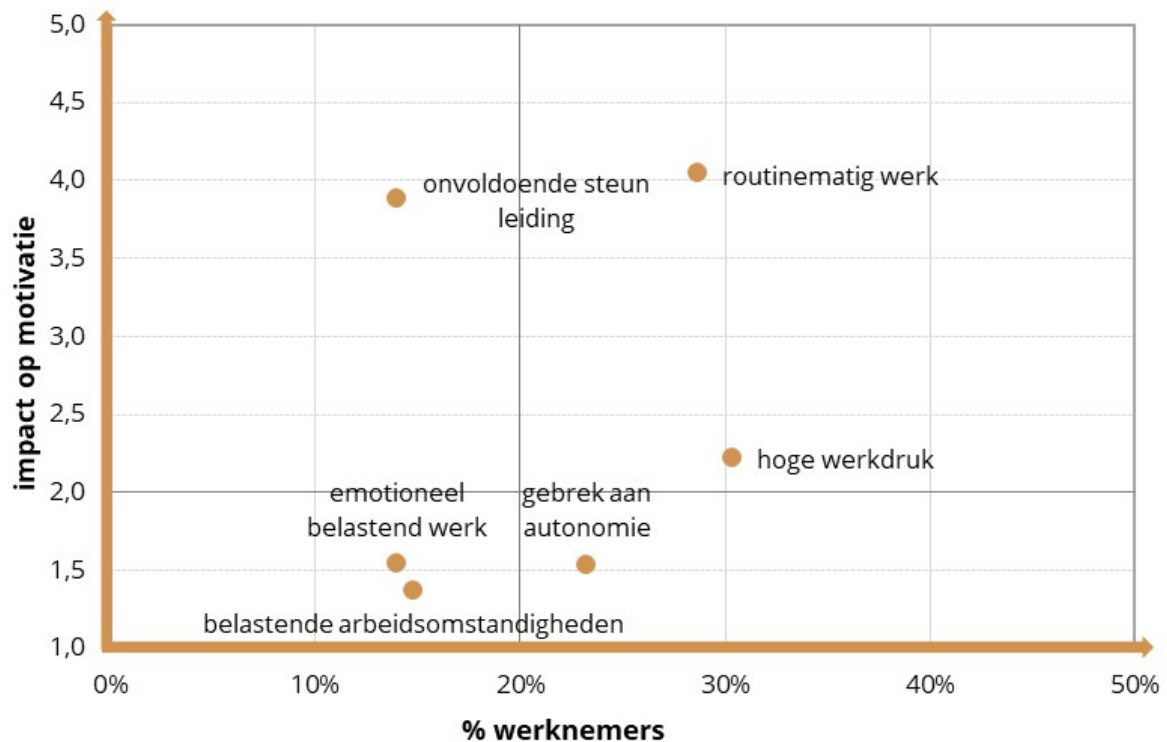
4.2 Risicoprofiel voor motivatie

Routinematig werk en onvoldoende steun van de directe leiding halen het motivatiepeil sterk naar beneden (verviervoudiging van de kansverhouding, Figuur 13). Vooral de risicofactor routinematig werk komt vaak voor in de groot- en kleinhandel: 28,7% heeft te maken met routinematig werk. Onvoldoende steun van de leiding komt minder voor in de groot- en kleinhandel (14,0%).

Juist omwille van het groot aantal werknemers in de groot- en kleinhandel met hoge werkdruk (30,4%), is werkdruk ook een relevante risicofactor voor het motivatievraagstuk in deze sector. Wanneer de werkdruk een bepaalde grens overschrijdt is de kans dat motivatieproblemen opduiken groot, zelfs wanneer er gevarieerd werk en voldoende steun van de directe leidinggevende is.

Een gevarieerde job en voldoende steun van de leiding zijn met andere woorden noodzakelijk maar geen voldoende voorwaarden in het motivatievraagstuk.

Figuur 13: Risicoprofiel voor motivatieproblemen in de groot- en kleinhandel 2023

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2023

Leeswijzer: De figuur verschaft ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van motivatieproblemen in de groot- en kleinhandel. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

- De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering, berekend o.b.v. een logistische regressieanalyse op de volledige dataset (2004 tot 2023) voor alle sectoren en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een routinematig werk en onvoldoende ondersteuning vanuit de directe leiding (verviervoudiging van de kansverhouding motivatieproblemen/gemotiveerd aan de slag) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van motivatieproblemen dan fysiek belastende arbeidsomstandigheden (de kansverhouding motivatieproblemen/ gemotiveerd aan de slag verhoogt met factor 1,36).
- Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie). Zo zijn er in de groot- en kleinhandel beduidend meer werknemers die met hoge werkdruk (30,4%) geconfronteerd worden dan met emotioneel belastend werk (14,0%).

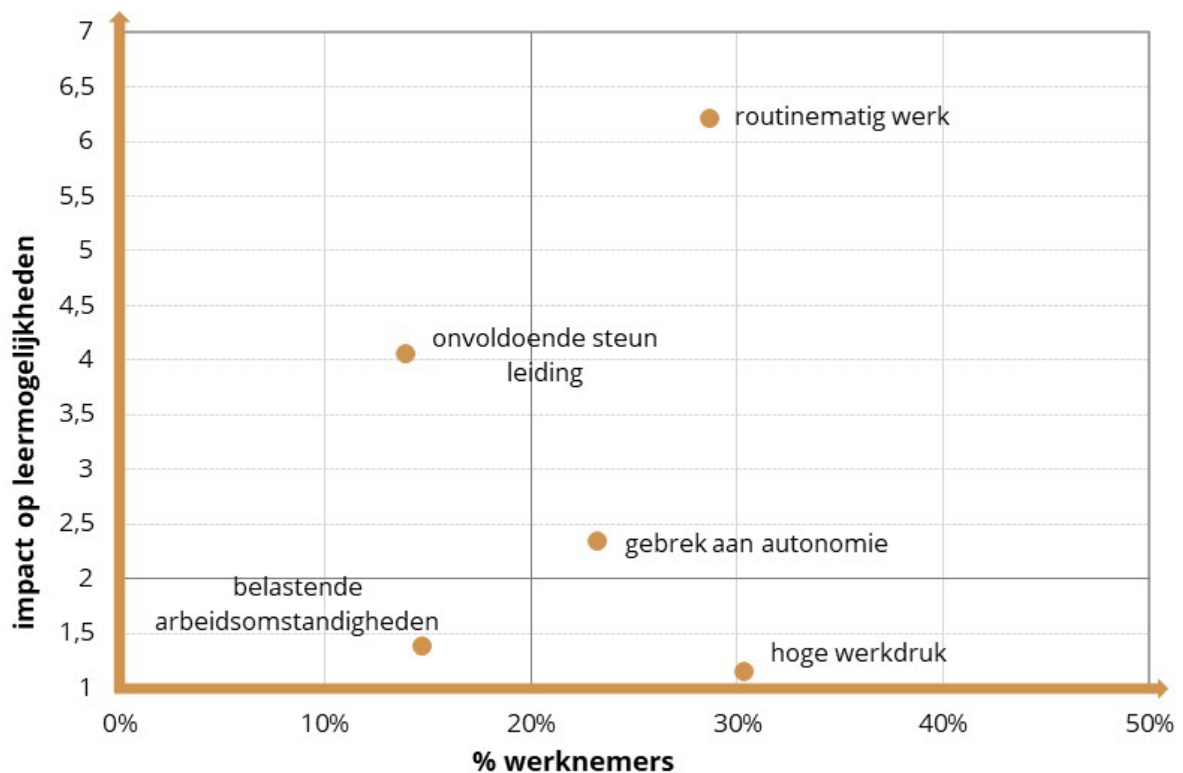
4.3 Risicoprofiel voor leermogelijkheden

Voorals routinematig werk is een belangrijke risicofactor voor onvoldoende leermogelijkheden (verzesvoudiging van de kansverhouding, Figuur 14). Dat men van het 'steeds herhalen van korte, eenvoudige handelingen' niet veel bijleert verrast uiteraard niet. In de groot- en kleinhandel heeft bijna drie op de tien werknemers te maken met routinematig werk (28,7%).

Onvoldoende steun van de directe leiding vorm eveneens een aandachtspunt voor de sector: 14,0% van de werknemers wordt hiermee geconfronteerd en de impact ervan op leermogelijkheden is relatief groot (verviervoudiging van de kansverhouding).

Verder valt ook op dat een relatief ruime groep van werknemers in de sector kampt met problemen op het vlak van autonomie (23,3%), een andere belangrijke risicofactor voor leermogelijkheden.

Figuur 14: Risicoprofiel voor onvoldoende leermogelijkheden in de groot- en kleinhandel 2023

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2023

Leeswijzer: De figuur verschaft ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van onvoldoende leermogelijkheden in de groot- en kleinhandel. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

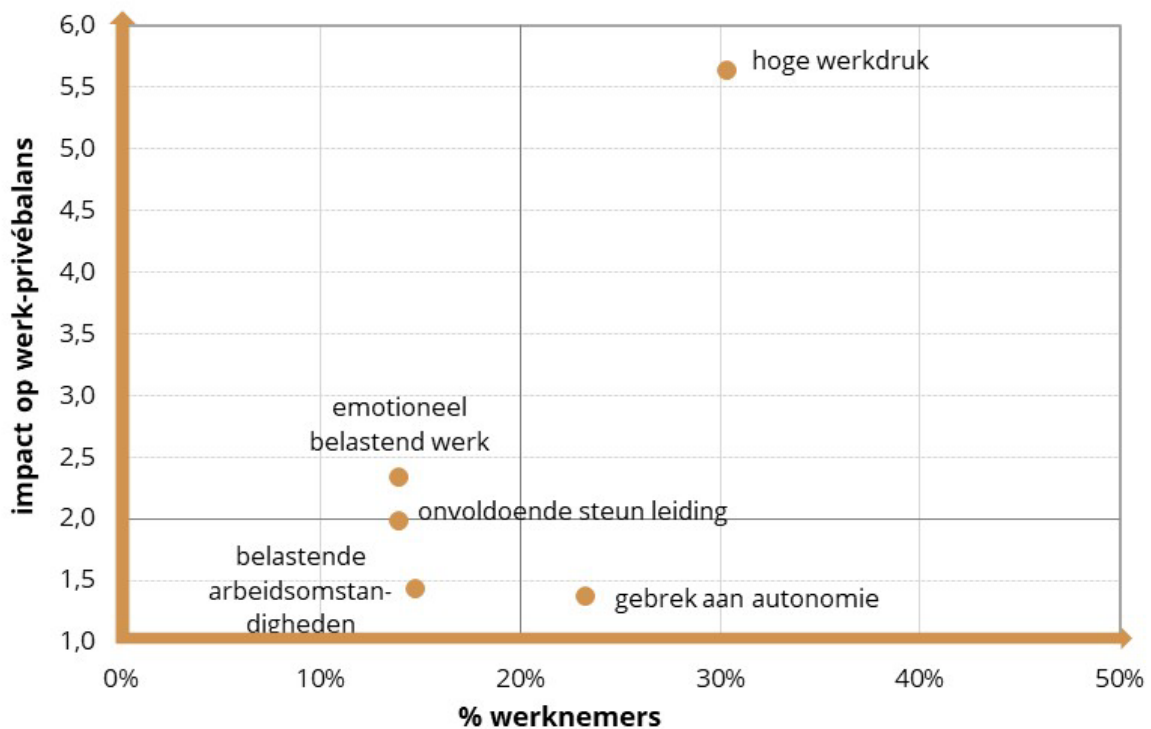
- De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering, berekend o.b.v. een logistische regressieanalyse op de volledige dataset (2004 tot 2023) voor alle sectoren en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt routinematig werk (verzesvoudiging van de kansverhouding onvoldoende leermogelijkheden/voldoende leermogelijkheden) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van onvoldoende leermogelijkheden dan hoge werkdruk (de kansverhouding onvoldoende leermogelijkheden/ voldoende leermogelijkheden verhoogt met een factor 1,13).
- Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie). Zo zijn er in de groot- en kleinhandel beduidend meer werknemers die met routinematig werk (28,7%) worden geconfronteerd dan met onvoldoende steun door de directe leiding (14,0%).

4.4 Risicoprofiel voor werk-privébalans

Werkdruk is de belangrijkste risicofactor voor de werk-privébalans (Figuur 15). Een hoge werkdruk verhoogt de kans op problemen met de werk-privécombinatie aanzienlijk (vervijfvoudiging van de kansverhouding), terwijl hoge werkdruk juist vaak voorkomt in de groot- en kleinhandel (30,4%).

In tweede instantie zijn ook emotioneel belastend werk en onvoldoende steun door de directe leiding relevante risicofactoren. De kans op problemen met werk-privécombinatie is beperkter in vergelijking met hoge werkdruk (verdubbeling in plaats van vervijfvoudiging kansverhouding) maar blijft relatief groot en dat terwijl een belangrijk aandeel in de groot- en kleinhandel geconfronteerd wordt met emotioneel belastend werk (14,0%) en onvoldoende steun door de directe leiding (14,0%).

Figuur 15 Risicoprofiel voor problemen werk-privécombinatie in de groot- en kleinhandel 2023

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2023

Leeswijzer: De figuur verschaft ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van problemen met werk-privécombinatie in de groot- en kleinhandel. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

- De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering, berekend o.b.v. een logistische regressieanalyse op de volledige dataset (2004 tot 2023) voor alle sectoren en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (ruim vervijfvoudiging van de kansverhouding problemen met werk-privécombinatie/haalbare werk-privécombinatie) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van problemen met werk-privécombinatie dan een gebrek aan autonomie in het werk (de kansverhouding problemen werk-privécombinatie/haalbare werk-privécombinatie verhoogt met factor 1,36).
- Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie). Zo zijn er in de groot- en kleinhandel beduidend meer werknemers die met een hoge werkdruk (30,4%) dan met emotioneel belastend werk (14,0%) worden geconfronteerd.

5. De werkbaarheidssituatie van werknemers in groothandel versus kleinhandel

We gaan er van uit dat er binnen een sector belangrijke verschillen kunnen bestaan in de arbeidssituatie en werkbeleving. In dit hoofdstuk bekijken we of de werkbaarheidssituatie van werknemers uit de groothandel verschilt van hun collega's uit de kleinhandel.

Er is geen statistisch verschil tussen de groot- en kleinhandel in het aandeel werknemers dat werkbaar werk of werk zonder werkbaarheidsknelpunten heeft (Tabel 15). Er is ook geen statistisch significant verschil tussen de beide subsectoren als we naar de achterliggende werkbaarheidsindicatoren kijken. Voor werkstressklachten tekent de groothandel ongunstigere scores op. Voor onvoldoende leermogelijkheden is dat omgekeerd: een groter aandeel in de kleinhandel heeft te maken met onvoldoende leermogelijkheden. Maar deze afwijkingen liggen telkens (net) onder de statistische significantiedrempel. Het beperkt aantal waarnemingen in de beide subsectoren heeft hier ongetwijfeld mee te maken.

Als we kijken naar de achterliggende werkbaarheidsrisico's zien we wel statistische significante verschillen voor werkdruk, autonomie en ondersteuning door de directe leiding. Een groter aandeel werknemers uit de groothandel wordt geconfronteerd met hoge werkdruk (38,2%) en onvoldoende steun door de directe leiding (19,1%) dan in de kleinhandel (respectievelijk 26,6% en 11,5%).

De kleinhandel tekent op zijn beurt dan weer ongunstigere scores op het vlak van autonomie: 27,4% ervaart een gebrek aan autonomie en 11,3% zelfs een acuut gebrek aan autonomie. In de groothandel ervaart een kleiner aandeel een gebrek aan autonomie (15,0%) en een acuut gebrek aan autonomie (5,8%).

Tabel 15: Vergelijking werkbaarheidssituatie in de groothandel en de kleinhandel 2023

		groothandel	kleinhandel	verschil- toetsing	handel
		%	%		%
werkbaar werk	 werk zonder werkbaarheidskenlpunten	48,5	51,6	ns	50,6
	N	171	353		524
werkbaarheidsindicatoren					
werkstress	 werkstressklachten	39,0	30,9	ns	33,5
	 symptomen burn-out	16,4	12,3	ns	13,6
motivatie	 motivatieproblemen	22,5	20,0	ns	20,8
	 ernstige demotivatie	9,6	8,2	ns	8,7
leermogelijkheden	 onvoldoende leermogelijkheden	16,2	23,0	ns	20,8
	 ernstig leerdeficit	4,6	6,7	ns	6,0
werk-privébalans	 problemen werk-privé combinatie	14,0	11,2	ns	12,2
	 acuut werk-privéconflict	3,9	2,5	ns	2,9
werkbaarheidsrisico's					
werkdruk	 hoge werkdruk	38,2	26,6	s	30,4
	 acuut hoge werkdruk	16,8	11,5	ns	13,2
emotionele belasting	 emotioneel belastend werk	13,3	14,3	ns	14,0
	 emotionele overbelasting	2,3	2,8	ns	2,6
taakvariatie	 routinematig werk	24,9	30,6	ns	28,7
	 extreem routinematig werk	13,3	14,6	ns	14,2
autonomie	 gebrek aan autonomie	15,0	27,4	s	23,3
	 acuut gebrek aan autonomie	5,8	11,3	s	9,5
ondersteuning leiding	 onvoldoende steun directe leiding	19,1	11,5	s	14,0
	 negatieve relatie met directe leiding	9,2	5,3	ns	6,6
fysieke arbeidsomstandigheden	 belastende arbeidsomstandigheden	11,7	16,3	ns	14,8
	 zeer hoge fysieke belasting	3,9	3,5	ns	3,7

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor werknemers; werknemers uit de groot- en kleinhandel 2023

Leeswijzer:

- De rijen met het verschoven **rode balk** hebben betrekking op werknemers in een acuut problematische situatie, d.i. een subgroep binnen de groep die wordt geconfronteerd met werkbaarheidskenlpunten – of risico's, maar hun aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil (Pearson chi²; p<0,05) tussen de meetgegevens van de deelgroepen werd vastgesteld.

6. Aanvullende informatie van de arbeidssituatie in de groot- en kleinhandel

Naast de besproken indicatoren en knelpunten hebben we ook aanvullende informatie opgevraagd over de arbeidssituatie en werkbeleving. In dit hoofdstuk vergelijken we de sectorscores met deze van de andere sectoren op de Vlaamse arbeidsmarkt op het vlak van deelname aan bijscholing, arbeidstijdstijlderegelingen, telewerk, pendeltijden, grensoverschrijdend gedrag, ziekteverzuim, verloopintentie en de haalbaarheid om door te werken tot de pensioenleeftijd.

6.1 Opleidingsparticipatie

Het aandeel werknemers dat deelnam aan bijscholing of bedrijfstraining in de groot- en kleinhandel bedraagt 37,4% (Tabel 16). De participatiegraad in de handelssector ligt 19,8 procentpunten lager in vergelijking met de gehele Vlaamse arbeidsmarkt (57,2%).

Binnen de handelssector zien we ook verschillen. Zo ligt de participatiegraad hoger bij de groothandel (46,1%) dan bij de kleinhandel (33,2%).

Tabel 16: Opleidingsparticipatie van werknemers in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023

	groot-en kleinhandel	Vlaamse arbeidsmarkt	<i>verschil-toetsing</i>
	%	%	
deelname aan bijscholing of bedrijfstraining in het afgelopen jaar	37,4	57,2	<i>s</i>

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – werknemers 2023

Leeswijzer: Het cijfer van de Vlaamse arbeidsmarkt geeft de opleidingsparticipatie weer voor de gehele Vlaamse arbeidsmarkt (inclusief de groot- en kleinhandel). De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) tussen de meetgegevens voor de groot- en kleinhandel en de rest van de Vlaamse arbeidsmarkt (zonder de groot- en kleinhandel, cijfer niet in tabel).

6.2 Atypische werktijden

In de groot- en kleinhandel werkt 65,5% voltijds, 34,5% deeltijds (Tabel 17). De cijfers van de handelssector wijken niet significant af van de andere sectoren. Vooral in de groothandel wordt er vaker voltijds (79,9%) gewerkt in vergelijking met de kleinhandel (58,5%).

Iets meer dan de helft van de werknemers in de groot- en kleinhandel wordt geconfronteerd met roosterwijzigingen. Dit gebeurt vooral op een sporadische basis (39,7%) en in mindere mate frequent (13,4%). Deze cijfers voor de handelssector wijken significant af van de andere sectoren. Zo

registreert in de Vlaamse arbeidsmarkt 52,8% van de werknemers roosterwijzigingen (35,9% sporadisch, 16,9% frequent). Binnen de handelssector zien we bovendien ook duidelijke verschillen: in de kleinhandel komen roosterwijzigingen veel vaker voor (64,3%) - vooral dan op sporadische basis (49,6%) - in vergelijking met de groothandel (30,2% roosterwijzigingen waarvan 19,6% op sporadische basis).

3,3% van de werknemers in de groot- en kleinhandel doet op regelmatige basis nachtwerk (prestaties tussen 23u00 en 5u00). Nachtwerk komt minder vaak voor in de groot- en kleinhandel in vergelijking met de andere sectoren (Vlaamse arbeidsmarkt 12,9%). Vooral in de kleinhandel komt praktisch geen nachtwerk voor (1,6%).

De gemiddelde effectieve arbeidsduur van voltijdse werknemers in de groot- en kleinhandel bedraagt 40,8 uur, ruim een uur minder dan het gemiddelde op de Vlaamse arbeidsmarkt (42 uur). Vooral werknemers in de kleinhandel presteren minder uren, met een gemiddelde van 39,5 uur per week.

Ruim een derde van de werknemers in de groot- en kleinhandel (37,2%) doet regelmatig overwerk. Bij 18,6% gaat het om frequent overwerk met recuperatie en bij een even groot aandeel (18,6%) om frequent overwerk zonder recuperatie. Vergeleken met andere sectoren komt frequent overwerk minder vaak voor (Vlaamse arbeidsmarkt 43,1%, waarvan 25,1% frequent overwerk zonder recuperatie). Binnen de handelssector zien we opvallende verschillen: in de groothandel wordt vaker overgewerkt dan in de kleinhandel (47,4% tegenover 32,2%), en vooral overwerk zonder recuperatie is er duidelijk meer aanwezig (31,4% tegenover 12,4%).

Het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel dat regelmatig e-mails behandelt buiten de werkuren (21,3%) of telefonisch bereikbaar is (33,5%), ligt lager dan in de andere sectoren. Zo beantwoordt 36,2% van de werknemers in Vlaanderen regelmatig e-mails buiten de werkuren en is 39,3% regelmatig telefonisch bereikbaar. Binnen de handelssector behandelt een groter aandeel werknemers in de groothandel regelmatig e-mails dan in de kleinhandel (33,5% versus 15,3%).

Tabel 17: Arbeidstijdregimes van werknemers uit de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023

	groot- en kleinhandel	Vlaamse arbeidsmarkt	<i>verschil-toetsing</i>
	%	%	
verdeling voltijders - deeltijders			
voltijders	65,5	67,9	
deeltijders ≥ 60%	26,6	24,3	<i>ns</i>
deeltijders < 60%	7,9	7,8	
roosterwijzigingen			
geen	46,9	47,2	
sporadisch	39,7	35,9	<i>s</i>
frequent	13,4	16,9	
nachtarbeid			
geen nachtwerk	96,7	87,1	
1-2 nachtprestaties/maand	0,9	4,6	<i>s</i>
3-10 nachtprestaties/maand	1,5	6,6	
>10 nachtprestaties/maand	0,9	1,6	
overwerk			
geen/sporadisch overwerk	62,8	56,9	
frequent overwerk met recuperatie	18,6	18,0	<i>s</i>
frequent overwerk zonder recuperatie	18,6	25,1	
behandeling e-mails buiten de werkuren			
neen	56,3	32,5	
sporadisch	22,4	31,3	<i>s</i>
regelmatig	21,3	36,2	
telefonische bereikbaarheid buiten de werkuren			
neen	34,7	26,3	
sporadisch	31,8	34,4	<i>s</i>
regelmatig	33,5	39,3	
effectieve gemiddelde wekelijkse arbeidsduur voltijders (aantal uren per week)			
	40,8	42,0	<i>s</i>

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2023

Leeswijzer: Het cijfer van de Vlaamse arbeidsmarkt geeft de verschillende arbeidsregimes weer voor de gehele Vlaamse arbeidsmarkt (inclusief de groot- en kleinhandel). De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) tussen de meetgegevens voor de groot- en kleinhandel en de rest van de Vlaamse arbeidsmarkt (zonder de groot- en kleinhandel, cijfer niet in de tabel).

6.3 Telewerken

Telethuiswerk is met 25,6% minder ingeburgerd in de groot- en kleinhandel dan in de algemene Vlaamse arbeidsmarkt (37,7%, Tabel 18). 20,3% van de werknemers in de sector werkt systematisch van thuis uit (één of meerdere dagen per week) en 5,3% eerder sporadisch.

Als we de subsectoren binnen de handelssector vergelijken, komt systematisch telethuiswerk vaker voor in de groothandel (36,9%) dan in de kleinhandel (12,0%).

Tabel 18: Aandeel telethuiswerkers in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023

	groot- en kleinhandel	Vlaamse arbeidsmarkt	<i>verschil-toetsing</i>
	%	%	
geen telethuiswerk	74,4	62,3	
sporadisch telethuiswerk (< 1 dag/week)	5,3	7,9	s
systematisch telethuiswerk (≥ 1 dag/week)	20,3	29,9	

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2023

Leeswijzer: Het cijfer van de Vlaamse arbeidsmarkt geeft het aandeel telethuiswerkers weer voor de gehele Vlaamse arbeidsmarkt (inclusief de groot- en kleinhandel). De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson chi²; p < 0,05) tussen de meetgegevens voor de groot- en kleinhandel en de rest van de Vlaamse arbeidsmarkt (zonder de groot- en kleinhandel, cijfer niet in tabel).

6.4 Woon-werkverkeer en pendeltijden

38,7% van de werknemers in de groot- en kleinhandel is minder dan een half uur onderweg van thuis naar het werk en terug. 31,9% besteedt tussen een half uur en een uur en 29,4% is minstens een uur onderweg (Tabel 19). Deze pendeltijden wijken significant af van de andere sectoren. Werknemers in de groot- en kleinhandel pendelen minder lang. Ze zijn vaker minder dan een uur onderweg (70,6% versus 63,4%) en vooral dan de werknemers uit de kleinhandel (74,9%).

Tabel 19: Dagelijkse pendeltijd van werknemers in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023

	groot- en kleinhandel	Vlaamse arbeidsmarkt	<i>verschil-toetsing</i>
	%	%	
minder dan een half uur	38,7	32,4	s
minstens een half uur maar minder dan een uur	31,9	31,0	
minstens een uur maar minder dan twee uur	23,5	25,6	
twee uur of meer	5,9	11,0	

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2023

Leeswijzer: Het cijfer van de Vlaamse arbeidsmarkt geeft de dagelijkse pendeltijd weer voor de gehele Vlaamse arbeidsmarkt (inclusief de groot- en kleinhandel). De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson chi²; p < 0,05) tussen de meetgegevens voor de groot- en kleinhandel en de rest van de Vlaamse arbeidsmarkt (zonder de groot- en kleinhandel, niet in tabel).

6.5 Grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag kan voorkomen als (fysieke/lichamelijke) agressie, (verbale) intimidatie of bedreiging, ongewenst gedrag en pesten.

Werknemers in de groot- en kleinhandel krijgen minder dan andere sectoren te maken met lichamelijk geweld: 0,9% is het slachtoffer geweest van lichamelijk geweld (Tabel 20). Op de Vlaamse arbeidsmarkt is 6,8% het slachtoffer van lichamelijk geweld.

Op het vlak van intimidatie of bedreiging, ongewenst seksueel gedrag en pesten zien we geen statistisch significante verschillen met de andere sectoren: 15,2% van de werknemers in de groot- en kleinhandel is het slachtoffer van intimidatie of bedreiging, 2,6% van ongewenst seksueel gedrag en 8,2% van pestgedrag.

Ook tussen de groot- en kleinhandel zien we geen verschillen op het vlak van grensoverschrijdend gedrag.

Tabel 20: Aandeel werknemers slachtoffer van grensoverschrijdend gedrag in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023

		groot- en kleinhandel	Vlaamse arbeidsmarkt	<i>verschil- toetsing</i>
		%	%	
slachtoffer van lichamelijk geweld				
	nooit	99,1	93,2	<i>s</i>
	sporadisch	0,7	5,9	
	regelmatig	0,2	0,9	
slachtoffer van intimidatie of bedreiging				
	nooit	84,8	82,1	<i>ns</i>
	sporadisch	12,7	15,1	
	regelmatig	2,6	2,8	
slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag				
	nooit	97,4	96,4	<i>ns</i>
	sporadisch	2,4	3,4	
	regelmatig	0,2	0,2	
slachtoffer van pesten				
	nooit	91,8	90,3	<i>ns</i>
	sporadisch	7,0	8,2	
	regelmatig	1,3	1,5	

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2023

Leeswijzer: Het cijfer van de Vlaamse arbeidsmarkt geeft het aandeel werknemers dat slachtoffer is van grensoverschrijdend gedrag weer voor de gehele Vlaamse arbeidsmarkt (inclusief groot- en kleinhandel). De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) tussen de meetgegevens voor de groot- en kleinhandel en de rest van de Vlaamse arbeidsmarkt (zonder de groot- en kleinhandel, cijfer niet in tabel).

6.6 Indicatoren voor duurzame inzetbaarheid

We polsen ook naar een aantal indicatoren over duurzame inzetbaarheid zoals ziekteverzuim, verlooptententive en werkonzekerheid bij werknemers en hun inschatting van de haalbaarheid om (in de huidige job) door te werken tot de pensioenleeftijd.

11,5% van de werknemers in de groot- en kleinhandel was langdurig afwezig wegens ziekte of ongeval (meer dan 20 dagen, Tabel 21) en 10,5% was het afgelopen jaar drie keer of meer afwezig. Deze cijfers verschillen niet statistisch significant van de andere sectoren. Maar binnen de handelssector verschilt het aandeel dat te kampen heeft met langdurig ziekteverzuim: Een groter aandeel werknemers in de kleinhandel (13,6%) was het afgelopen jaar langdurig afwezig wegens ziekte in vergelijking met de groothandel (7,3%).

Voor verloopintentie of werkonzekerheid wijken de cijfers van de groot- en kleinhandel ook niet af van andere sectoren: één op tien zoekt regelmatig naar ander werk (12,7%) en 2,4% schat de kans op jobverlies in de nabije toekomst groot in.

Gepeild naar de haalbaarheid om in de huidige job door te werken tot het pensioen, beoordeelt 63,0% van de werknemers uit de groot- en kleinhandel daartoe in staat te zijn en geeft 29,4% aan dat langer werken enkel kan mits aangepast werk (lichter werk, deeltijds werk). In vergelijking met de overige sectoren acht een groter aandeel het zelfs met aangepast werk niet haalbaar om tot het pensioen door te werken (7,6% versus 5,3%).

Tabel 21: Gerapporteerd ziekteverzuim, verloopintentie, inschatting werkonzekerheid en haalbaarheid om door te werken tot het pensioen bij werknemers in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023

	groot- en kleinhandel	Vlaamse arbeidsmarkt	verschil-toetsing
	%	%	
ziekteverzuim			
frequent ziekteverzuim (≥ 3 keer afwezig/in afgelopen jaar)	10,5	12,3	ns
langdurig ziekteverzuim (> 20 dagen afwezig/in afgelopen jaar)	11,5	11,3	ns
verloopintentie en werkonzekerheid			
regelmatig op zoek naar ander werk	12,7	10,6	ns
kans op jobverlies groot	2,4	2,2	ns
haalbaarheid pensioen			
doorwerken in huidige job tot pensioen haalbaar	63,0	62,7	s
doorwerken tot pensioen haalbaar, mits aangepast werk	29,4	32,0	
doorwerken tot pensioen niet haalbaar	7,6	5,3	

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor - werknemers 2023

Leeswijzer: Het cijfer van de Vlaamse arbeidsmarkt geeft het gerapporteerd ziekteverzuim, verloopintentie, werkonzekerheid en haalbaarheid om door te werken tot het pensioen weer voor de gehele Vlaamse arbeidsmarkt (inclusief de groot- en kleinhandel). De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson chi²; $p < 0,05$) tussen de meetgegevens voor de groot- en kleinhandel en de rest van de Vlaamse arbeidsmarkt (zonder de groot- en kleinhandel, cijfer niet in tabel).

Referentielijst

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., Lamberts, M., Notebaert, S., & Vanderhaeghe, S. (2023). *Hoe werkbaar is je job? Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2023 - werknemers*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/16127>

Bourdeaud'hui, R., Lamberts, M., Notebaert, S., & Vanderhaeghe, S. (2024). *Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/16457>

Bourdeaud'hui, R., Lamberts, M., Notebaert, S., & Vanderhaeghe, S. (2024b). *Wat maakt werk werkbaar voor werknemers? Onderzoek op basis van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2004-2023*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/16514>

Lijst met figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met werkstressklachten in de groot- en kleinhandel, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde.	13
Figuur 2: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met motivatieproblemen in de groot- en kleinhandel, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde	14
Figuur 3: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met onvoldoende leermogelijkheden in de groot- en kleinhandel, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde	16
Figuur 4: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met problemen in de werk-privécombinatie in de groot- en kleinhandel, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde	17
Figuur 5: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met werkbaar werk in de groot- en kleinhandel, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde ..	19
Figuur 6: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met een hoge werkdruk, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde	21
Figuur 7: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met emotioneel belastend werk, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde.....	22
Figuur 8: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met routinematig werk, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde	24
Figuur 9: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met een gebrek aan autonomie, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde.....	25
Figuur 10: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot – en kleinhandel geconfronteerd met onvoldoende steun door de directe leiding, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde.....	27

Figuur 11:	Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers in de groot- en kleinhandel geconfronteerd met belastende arbeidsomstandigheden, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde.....	28
Figuur 12:	Risicoprofiel voor werkstressklachten in de groot- en kleinhandel 2023.....	30
Figuur 13:	Risicoprofiel voor motivatieproblemen in de groot- en kleinhandel 2023.....	31
Figuur 14:	Risicoprofiel voor onvoldoende leermogelijkheden in de groot- en kleinhandel 2023	32
Figuur 15	Risicoprofiel voor problemen werk-privécombinatie in de groot- en kleinhandel 2023	34

Tabellen

Tabel 1:	Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren	9
Tabel 2:	Overzicht en omschrijving risico-indicatoren	9
Tabel 3:	Terminologie voor de categorieën in de werkbaarheids- en risico-indicatoren	10
Tabel 4:	Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met werkstressklachten en burn-out symptomen in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt	12
Tabel 5:	Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met motivatieproblemen en ernstige demotivatie in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt	14
Tabel 6:	Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met onvoldoende leermogelijkheden en een ernstig leerdeficit in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt	15
Tabel 7:	Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met problemen met de werk-privécombinatie en acuut werk-privéconflict in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt	17
Tabel 8:	Verdeling van het aandeel werknemers met een werkbare job, een job met één werkbaarheidsknelpunt of met meerdere werkbaarheidsknelpunten, 2004 – 2023 in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt	18
Tabel 9:	Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers geconfronteerd met (acuut) hoge werkdruk in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt.....	20

Tabel 10: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met emotioneel belastend werk en emotionele overbelasting in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt	22
Tabel 11: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met routinematig werk en extreem routinematig werk in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt.....	23
Tabel 12: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers met een (acuut) gebrek aan autonomie in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt	25
Tabel 13: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers geconfronteerd met onvoldoende steun door de directe leiding of die een negatieve relatie met de directe leiding hebben in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt	26
Tabel 14: Evolutie 2004-2023 van het aandeel werknemers geconfronteerd met (zeer hoge) belastende arbeidsomstandigheden in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt	28
Tabel 15: Vergelijking werkbaarheidssituatie in de groothandel en de kleinhandel 2023	36
Tabel 16: Opleidingsparticipatie van werknemers in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023	37
Tabel 17: Arbeidstijdregimes van werknemers uit de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023	39
Tabel 18: Aandeel telethuiswerkers in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023	40
Tabel 19: Dagelijkse pendeltijd van werknemers in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023	41
Tabel 20: Aandeel werknemers slachtoffer van grensoverschrijdend gedrag in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023.....	42
Tabel 21: Gerapporteerd ziekteverzuim, verloopintentie, inschatting werkonzekerheid en haalbaarheid om door te werken tot het pensioen bij werknemers in de groot- en kleinhandel en op de Vlaamse arbeidsmarkt 2023	43